

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Adéla Zámarská

**Výchova a vzdělávání v rámci sociokulturně znevýhodněného
prostředí**

Olomouc 2020

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

Adéla Zámarská

Poděkování:

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Mgr. Pavlovi Neumeisterovi, Ph.D. za jeho cenné rady, ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Základní škole Smetanův okruh 4 Krnov za pomoc a zpřístupnění všech potřebných materiálů. V neposlední řadě bych ráda poděkovala doučovacímu klubu při Slezské diakonii, který mi umožnil získat praxi a cenné zkušenosti.

Obsah

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	7
1. Sociálně vyloučené lokality ve městě Krnov	7
2. Projektová činnost.....	9
2.1. Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově.....	9
2.2. Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově.....	12
2.3. Společný rozvoj inkluze v Krnově	19
3. Slezská diakonie a její působnost ve městě.....	25
4. Práce s rodinami ze znevýhodněného prostředí	28
5. Nízkoprahová zařízení.....	31
6. Doučovací kluby	33
7. Efektivita doučování	35
PRAKTICKÁ ČÁST.....	37
Žák A.....	42
Žák B.....	45
Žák C.....	49
Žák D.....	53
Závěr	54
Seznam použité literatury a dalších zdrojů.....	55
Seznam příloh.....	57
Anotace	58

Úvod

V podstatě v každém městě v České republice jsou rodiny, kterých se dotýká sociální a ekonomické znevýhodnění. Město Krnov má několik sociálně vyloučených lokalit a minimálně posledních patnáct let se snaží o poskytnutí stejné šance na rovné vzdělání všem dětem, které zde navštěvují základní a střední školy. Pohled na rodiny ze znevýhodněného prostředí je velmi často ovlivněn předsudky ostatních občanů k etnickým menšinám.

Hlavním cílem práce je analyzovat, do jaké míry je dítě ovlivněno prostředím, ve kterém vyrůstá, v rámci svých školních úspěchů, a jakými způsoby se dá předejít školnímu neúspěchu u dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Ve své práci se snažím dosáhnout těchto dílčích cílů:

- a) na základě studia existující literatury charakterizovat základní kategorie, ze kterých vychází empirický výzkum,
- b) popsat specifika vyloučených lokalit v Krnově a způsob, jakým se Město Krnov a další subjekty města snaží rodinám pomoci,
- c) charakterizovat dopady socioekonomického statusu rodiny dítěte na jeho úspěšnost – plnění studijních povinností,
- d) popsat projektovou činnost, díky které ve městě funguje několik doučovacích klubů, které dětem pomáhají s přípravou na výuku,
- e) ve spojení s projekty analyzovat efektivitu doučování při snaze o zlepšení či udržení studijních výsledků,
- f) na základě empirického zkoumání ukázat na konkrétním příkladu výuky v době koronaviru konkrétní omezení plnění školních povinností dětmi ze sociálně znevýhodňujícího prostředí.

Krnov jsem si vybrala, protože jde o mé rodné město, a proto již dlouho pozoruji sociální segregaci určitých skupin občanů. V minulém roce jsem měla možnost se zapojit jako dobrovolník do chodu jednoho z doučovacích klubů ve městě. Tento klub spravuje nestátní nezisková organizace Slezská diakonie, jejíž zapojení v pomoci dětem i celým rodinám z vyloučených lokalit je na mnoha sférách. Ve druhém pololetí školního roku 2019/2020 jsem na půl úvazku zaměstnaná jako asistentka pedagoga na Základní škole Smetanův okruh 4 Krnov, kde jsou rozdíly mezi žáky z různých prostředí znatelné. Škola se také situací zabývá dlouhodobě a snaží se o poskytnutí rovnocenné šance na vzdělání všem svým žákům.

Praktickou část jsem zaměřila na již zmíněnou Základní školu, která mi výzkum povolila. V práci je analyzovaný pracovní list anglického jazyka žáků, který měli v rámci domácí výuky vypracovat. Anglický jazyk jsem si vybrala, protože je to jeden z předmětů, který studuji a chtěla bych ho jednou vyučovat. Myslím, že právě v této době jsou vidět rozdíly mezi socioekonomicky znevýhodněným prostředím a prostředím, které znevýhodněné není. U žáků je částečně nastíněna situace, ve které žijí. Stejně tak je zde popsán postup, jakým se řeší zadávání úkolů pro děti z vyloučených lokalit.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Sociálně vyloučené lokality ve městě Krnov

Sociálně vyloučené lokality jsou místa určená jak prostorem, tak i společností, která v tomto prostoru žije. Klima prostředí dotváří sociální vazby a aktéři, mezi kterými vazby jsou. Místo, které je považováno za jiné oproti zbytku města, je často spojeno se sociálními či kulturními rozdíly lidí, kteří na místě žijí. Odlišnost obyvatel může být v jiné národnosti, náboženství, etnickém původu, ale také v sociálním statusu, míře jejich financí, nebo sexuální orientaci a životním stylu. V krajním případě může dojít k segregaci. Rozdělování lidí, ať už fyzické nebo sociální může vzniknout jako důsledek vytváření vyloučených oblastí. Stejně tak, ale může být segregace příčinou vzniku těchto lokalit, která odlišnost v jakémkoli smyslu už jen prohlubuje a dopomáhá zvyšování nerovnosti mezi lidmi. (Matoušek, a další, 2013)

Segregace lidí v rámci jednoho celku jako je město nebo stát může být dobrovolné či nedobrovolné. Lidé bydlí nebo se stěhují do prostoru, který je oddělen od zbytku společnosti, dobrovolně, pokud se rozhodnou, že je pro ně lepší či jednodušší žít v okolí lidí se stejnou kulturní odlišností nebo se sociálně podobnými rodinami. V tomto případě nemusí jít vždy jen o rodiny, kde je nedostatek financí, stejně jako sociálně vyloučené lokality mohou vznikat také tzv. „čtvrti bohatých“ nebo také umělecké kolonie. K dobrovolnému rozhodnutí žít ve vyloučené lokalitě může občany dohnat i nechuť žít vedle lidí s jinou životní úrovní, kulturou a tím souvisejícím celým způsobem života. V opačném případě, kdy dochází k nedobrovolnému soužití na ohraničeném místě, může dojít v důsledku špatné ekonomické situace. (Matoušek, a další, 2013)

„Přestože segregace je historicky přetrvávajícím a do jisté míry přirozeným jevem, jsou určité typy segregace považovány urbanisty a sociálními vědci za projev patologického vývoje. Za patologickou segregaci je považován vznik městských čtvrtí, které jsou obydleny lidmi z nejnižších příček s doprovodnými jevy, jako jsou nezaměstnanost či nedostatek vzdělání. Obyvatelé těchto čtvrtí trpí sociálním vyloučením, což je živnou půdou pro vznik konfliktů.“ (Baršová, a další, 2002)

V České republice dochází nejčastěji k segregaci romského etnika. Dále se pak vyčleňují lidé ve špatné ekonomické situaci, která často souvisí s dalšími faktory jako jsou nezaměstnanost a nízká vzdělanost. Domy a byty, které se ve vyloučených lokalitách

často nachází, jsou velmi často v dezolátním stavu, ale přesto je často nutné platit vysoký nájem, který neodpovídá cenové relaci za pronájem bytů a domů mimo tyto oblasti. Chudoba, která je obvyklá pro rodiny žijící v těchto oblastech souvisí s vyšší kriminalitou, nezaměstnaností, ale také menší šancí na dosažení vyššího stupně vzdělání u mládeže a dětí. Těžká startovací pozice v dětství a dospívání, pak způsobuje, že další generace žijící v těchto oblastech je také nezaměstnaná a závislá na sociálních dávkách a příspěvcích státu. Prohlubuje se pak také větší nerovnost a vytrácí se důvěra ve složky a orgány státu a státní moci. (Matoušek, a další, 2013)

Na území města Krnova existuje několik sociálně vyloučených lokalit. U dvou z nich jde o větší lokalitu tvořenou komplexem několika ulic, u některých dalších jde o spojení několika domů obývaných převážně občany romského etnika. Největší je tvořena třemi ulicemi, a to ulicí Vrchlického, Mánesovou ulicí a Alšovou ulicí. Druhá největší lokalita se nachází na druhé straně města a jde ulici Starou a ulici Libušinu. (Projektová žádost - Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově, 2014) Další vyloučenou lokalitou je několik domů v jedné z částí ulice Albrechtická. Město se snaží situaci řešit a do lokalit chodí pravidelně několik terénních pracovníků, kteří spolupracují se základními školami, ale také s orgány zabývající se sociálně právní ochranou dětí. (Projektová žádost - Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově, 2015)

2. Projektová činnost

V uplynulých letech byl Krnov zapojen do spousty projektů týkajících se začleňování dětí ze sociálně oslabeného prostředí do okolní společnosti, dále se město zapojilo do projektů o pomoci dětí, kterých se dotýká inkluze a o setření rozdílů mezi žáky ve školním prostředí. Pro účely této práce byly vybrány tři projekty, které s tématem souvisí.

2.1. Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově

První z projektů nese název Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově. Projekt probíhal ve školním roce 2014/ 2015. Konkrétně od 1.9. 2014 do 30.6. 2015. Projekt se zaměřoval na 250 dětí a žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Cílem bylo dětem z rodin se sociokulturním znevýhodněním a těm, které bydlí v sociálně vyloučených lokalitách na území města Krnova, poskytnout poradentství a asistenci. Dále pak zajištění vzdělávací přípravy pro tyto děti tak, aby se ke každému přistupovalo více individuálně.

Plánem tohoto projektu bylo otevřít pět nových doučovacích klubů a vytvořit ucelenou síť v té době již sedmi podpůrných doučovacích klubů. Dále mělo centrum podpůrné péče pomáhat dětem již v předškolním věku s odstraňováním bariér pro rovný přístup ke vzdělání. Zřízením nových pěti doučovacích klubů chtěl projekt zajistit lepší rozložení klubů po celém území Krnova, a tedy i lepší přístup pro žáky škol, kteří měli doposud klub od školy příliš daleko. Pět nových doučovacích klubů bylo v plánu zřídit při základních školách a neziskových organizacích. Projekt měl také podporovat dva již fungující doučovací kluby v jejich činnosti. V průběhu školního roku, a tedy i průběhu projektu bylo v plánu uspořádat dva semináře pro vybrané učitele. Padesát pedagogů a asistentů pedagoga mělo projít semináři o práci s dětmi a žáky, kteří mají specifické vzdělávací potřeby. V neposlední řadě měl projekt zajistit a podpořit asistenční a poradenské služby pro tyto žáky na základních školách v Krnově.

Důvodem vzniku projektu byl fakt, že ve městě žije velký počet dětí se specifickými vzdělávacími potřebami, které často pocházejí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí a vyloučených lokalit. U těchto dětí a žáků je problém s rovným přístupem ke vzdělání. Dle průzkumu by realizace cílů projektu měla pomoci až 12 % všech žáků základních škol ve městě. Těchto 12 % tvoří 240 žáků a 10 dětí předškolního věku.

Při žádosti o projekt město vycházelo z dobré zkušenosti s podporou cílových skupin. Město zaměstnává několik terénních pracovníků, kteří rodinám ve vyloučených lokalitách a rodinám ze sociálně slabého prostředí pravidelně pomáhá.

Do projektu se zapojily všechny základní školy zřizované městem a dvě organizace jako partneři projektu. Ke každé škole měl připadnout jeden z nově zřízených doučovacích klubů. Školy si pak měly zajistit pedagogy, kteří by vedli odpolední doučování. Všechny školy i organizace jako partneři projektu měli zajistit organizační, technické a personální zajištění pro plynulý chod podpůrných doučovacích klubů.

Základní škola Krnov, Žižkova 3 měla v době průzkumu 60 žáků se specifickými vzdělávacími potřebami a předpokládala, že minimálně 50 z nich by doučovací klub pravidelně navštěvovalo. Vzhledem k velkému zájmu měl být přímo na půdě školy zřízen podpůrný doučovací klub. Projekt měl škole a jejím žákům dále zařídit asistenta pedagoga a speciálního pedagoga, který měl mít na škole funkci poradce. Podpůrný klub měl mít sídlo přímo ve škole a fungovat od pondělí do pátku v odpoledních hodinách. Na doučování žáků se měli podílet čtyři pedagogové. Prostor měli v projektu i rodiče. Speciální pedagog si měl předem stanovit konzultační hodiny pro rodiče, kde by jim mohl předat rady a rodiče se s ním mohli poradit. Do již zmiňovaných seminářů se mělo z této školy zapojit 9 pedagogických pracovníků a 1 asistent pedagoga.

Do projektu se zapojila i Základní škola Krnov, Janáčkovo náměstí 17. Z průzkumu bylo patrné, že i na této základní škole je více jako šedesát žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Stejně jako Základní škola Žižkova počítá tato škola s přibližně 50 žáky, kteří by doučovací klub pravidelně navštěvovali. Projekt měl podpořit stávající doučovací klub školy. Nově školu díky projektu obohatí asistent pedagoga a speciální pedagog, ten by měl být nápomocný nejen žákům, ale i rodičům. V rámci seminářů hodlá do dalšího vzdělávání projekt zapojit devatenáct učitelů této školy a jednoho asistenta pedagoga. Tato škola již fungující doučovací klub měla a do pololetí byl jeho provoz hrazen z peněz jiného projektu. Nový projekt na původní naváže a bude hradit provoz klubu v druhém pololetí. Stejně jako u předešlé školy budou žáci moci doučovací klub navštívit v odpoledních hodinách všedních dnů.

Základní škola Krnov, Smetanův okruh 4 se také zapojila do projektu jako partner. V době průzkumu měla škola 30 žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Škola předpokládala, že až 25 žáků by mohlo do klubu docházet pravidelně. Z dokumentace projektu vyplývá, že i v tomto případě měl být doučovací klub zřízen přímo na škole. I zde pak měli peníze z projektu hradit plat asistenta pedagoga a poradenské služby, kterou

by vykonával speciální pedagog. Do seminářů, které mají pomoci pedagogům v práci s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami, pedagogickou diagnostikou a aktivizujícími metodami, se má z této školy zapojit pět pedagogů a jeden asistent pedagoga. Doučovací klub bude i zde fungovat od pondělí do pátku po výuce. Chod klubu a doučování žáků zajistí čtyři pedagogové školy. Škola má bohaté zkušenosti s prací s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Již několik let funguje na škole přípravná třída, kterou navštěvují děti, převážně z romských rodin, které žijí ve vyloučených lokalitách. Dále má škola zkušenosti s integrací dětí z tohoto prostředí, protože i tato škola přijala spoustu žáků po zrušení tzv. „romské“ Základní školy na náměstí Míru v Krnově.

Jako poslední se ze základních škol města Krnova, které jsou zřizovány městem, zapojila Základní škola Krnov, Dvořákův okruh 2. Předpokládalo se, že by zhruba 32 žáků mohlo doučovací klub navštěvovat pravidelně. Celkově má škola více jak 40 žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. I na této škole měl vzniknout doučovací klub a měl být zajištěn asistent pedagoga a poradenská služba speciálního pedagoga. Dále měl projekt zajistit proškolení sedmi učitelů této školy a jednoho asistenta pedagoga v rámci dvou seminářů. Klub bude i na Základní škole Dvořákův okruh fungovat vždy v odpoledních hodinách ve všední dny.

Mimo základní školy zřizované městem se do projektu zapojila i Slezská diakonie, která ve městě zřizuje svou vlastní základní školu. Jelikož jde o školu, která se specializuje na žáky se specifickými potřebami, a bylo v době průzkumu velké množství žáků, kteří by klub navštěvovali, požádala Slezská diakonie o vznik samostatného doučovacího klubu neboli o vznik klubu se sídlem mimo školu. V rámci projektu měl tento partner zajistit chod klubu v prostorách bývalé „romské“ školy na náměstí Míru v Krnově, která je blízko jedné z vyloučených lokalit. Sama Slezská diakonie pracuje jak s dětmi a žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, tak i s celými rodinami. Na poli vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami má velké zkušenosti.

Další organizací, která se zapojila, a nejde o základní školu zřizovanou městem, je Armáda spásy ČR. Vytvoření klubu spadajícího pod Armádu spásy bylo zcela nezbytné, neboť klub měl být umístěn na ulici Opavská, která je v blízkosti dvou vyloučených lokalit. Jde o dvě ulice, které jsou obývané výlučně Romy, konkrétně jde o ulici Starou a Libušinu. Armáda spásy se zavázala rozšířit funkci klubu, a kromě vzdělávací činnosti se rozhodli zajišťovat i zájmovou činnost pro děti ze sociálně vyloučených lokalit v blízkosti klubu. Dle Armády spásy by tím dětem pomohli k rozvoji

jejich osobností a individuálních vlastností a schopností. Dále se rozhodli zajišťovat v rámci blízkých vyloučených lokalit i sociálně-preventivní funkci, které by pomohla zájmová činnost a naplnění volného času dětí řízenými aktivitami.

Posledním partnerem projektu je nezisková organizace Reintegra. Tato organizace měla především zajistit další fungování centra podpůrné péče pro předškolní děti ve vyloučené oblasti kolem lokality Vrchlického. Organizace již dříve spolupracovala při vzniku a fungování klubu K9 v této lokalitě. Její zapojení bylo nutné z hlediska jejích zkušeností s terénní prací a preventivním programem ve vyloučených lokalitách. Zaměstnanci neziskové organizace jsou již zkušení a mnoho žáků a dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí znají. V rámci projektu byl předpoklad, že zapojení této organizace do dalších kroků bude přínosem nejen pro projekt, ale také pro děti, žáky a jejich rodiče, kteří ve vyloučených lokalitách bydlí. Hlavním úkolem partnera bylo zajistit fungování doučovacího klubu K9 a podpůrného centra. Vzhledem k umístění klubu ve vyloučené lokalitě u ulic Vrchlického, Mánesova a Alšova se předpokládalo, že minimálně 40 dětí z této oblasti bude do klubu docházet pravidelně. Do podpůrného centra pak očekávali pravidelně docházejících 8–10 dětí. Reintegra měla kromě pracovníků klubu a podpůrného centra zajistit také terénního pracovníka. Ten měl být jakýmsi prostředníkem mezi klubem, centrem a rodiči dětí. Dále pak měl spolupracovat s orgány sociálně-právní ochrany dětí.

2.2. Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově

Druhým projektem je Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově. Tento projekt navazuje na projekt předchozí. Doba trvání byla 36 měsíců, začátek projektu byl 1. 7. 2016, konec projektu připadal na 30. 6. 2019. Projekt se zaměřuje na socioekonomicky znevýhodněné prostředí související s kulturní odlišností rodin ve městě Krnově. Zejména cílí na děti a žáky, kteří potřebují pomoc na úrovni vzdělávání. Projekt by měl dopomoci zvýšit kvalitu jejich vzdělávání. Předškolní vzdělávání a prevence školního neúspěchu, doplněných o rozvoj pracovníků ve vzdělávání, prostřednictvím zvyšování jejich klíčových kompetencí v oblasti inkluzivního vzdělávání.

Projekt se zaměřoval převážně na děti a mládež z romské komunity Krnova. Základním důvodem byla nízká vzdělanost, která má pak dopad na budoucí život v ohledu občanském i osobním. Podpora vzdělání a pomoc na úrovni školského vzdělávání měla dopomoci mladé generaci romské komunity Krnova k šanci na lepší a šťastnější budoucí život. Důležitou součástí projektu byla akce „KLIMA“. Cílem této

akce je úspěch pro každé dítě bez ohledu na to, z jakého prostředí pochází a jaké možnosti má. Název je akronymem oddílů akce: Kultura učení, Leadership, Inkluze, Metodická podpora učitele neboli Mentoring a Aktivizující formy učení. Jelikož jde o projekt zaměřující se na území celého města bylo nezbytné zapojení všech základních škol v Krnově, jejich zřizovatele, vedení a učitelů, taky několika neziskových organizací, sociálních pracovníků, ale hlavně dětí a rodičů z celé komunity a samozřejmě není možné projekt realizovat bez přispěním veřejnosti. Zapojení veřejnosti bylo cílené hlavně z důvodu boření předsudků. Město Krnov dlouhodobě řeší situaci ve vyloučených lokalitách a pracuje na zlepšení podmínek a většímu zapojení minoritní společnosti do té majoritní. I díky tomu se město stalo garantem projektu.

Pro dokumentaci projektu byl zpracován seznam příčin problému, jež by měl projekt řešit. Největší dopad na vzdělávání a také nižších výsledku při vzdělávání dětí má právě sociokulturně znevýhodněné prostředí vyznačující se i kulturní odlišností. Nepodnětné a skoro nestimulující prostředí v rodinách dětí a prostředí, ve kterém žijí, je často hlavním problémem. Absence předškolního vzdělávání u těchto dětí je skoro pravidlem, a zázemí ve kterém se v rámci vývoje nacházejí není nakloněno k podpoře vzdělávání, často pak způsobuje, že jsou děti opožděny ve vývoji oproti stejně starým dětem. Ve chvíli, kdy tyto děti nastoupí do běžné třídy na základní školu, nejsou schopny navazovat nové sociální vztahy, neboť celý život prožily jen ve své komunitě a v domácím prostředí. Řád a odlišnost je může traumatizovat. Ostatní děti pak mohou na základě odlišnosti spolužáka vyloučit ze svého kolektivu, což napomáhá k odporu ke školnímu prostředí. Může tím být ovlivněn prospěch žáka, který může vést k neochotě se vzdělávat a ztrátě důvěry ve vzdělávací systém. Hlavní příčiny problémů dětí ze sociokulturně a ekonomicky znevýhodněného prostředí se odvíjejí převážně od místa. Život ve vyloučené lokalitě města sebou nese i nízký sociální status. Kvůli tomu se zvětšuje i šance, že se děti setkají se sociálně patologickými jevy. V rodinách pak může být problém s nezbytnými potřebami pro výuku ve škole a jiným vybavením, které je často nedostatečné. Stejně tak jako vybavení domácího prostředí v takové míře, aby měli děti možnost se připravovat do školy. Stejně tak nemusí mít ve volném čase a doma ani prostor pro vypracování domácích úkolů a jinou přípravu na vyučování. Děti také nemusí být dostatečně ve svých rodinách motivovány a podporovány k dosažení lepších výsledků nebo dosažení dalšího vzdělání. Rodiče často mají také problém s domácí přípravou do školy, protože sami učivo nechápou a je pro ně problém učivo svým dětem vysvětlit. Spolužáci nechtějí děti z vyloučených lokalit přijmout do kolektivu i na základě jiných návyků. Dětem ze

socioekonomicky i kulturně znevýhodněného prostředí často chybí základní sociální, hygienické, komunikační a vzdělávací návyky. Rodiče pak problémy nemají zájem řešit a se školou nechtějí spolupracovat. Vyloučené lokality jsou také obvykle spojené s větší kriminalitou, se kterou jsou děti od raného věku v kontaktu a přebírají vzorce chování, které nejsou vhodné. Děti se v tomto prostředí mají také malou šanci naučit finanční gramotnost, kolem sebe vidí spíš zadluženost, exekuce a nejistotu.

Prvním tématem projektu bylo předškolní vzdělávání. Zde bylo hlavním cílem podpora nástupu dětí z vyloučených lokalit do mateřských škol. S tím souvisí i pomoc celým rodinám s adaptací na nové možnosti a povinnosti. Tomuto cíli by mělo pomáhat i Předškolní vzdělávací centrum, které je umístěno přímo v jedné sociálně vyloučené lokalitě. Ke zlepšení dosavadní situace byla potřeba spolupráce pedagogů mateřských škol s rodiči dětí, ale také se sociálními a zdravotními službami. Projekt se chtěl u tohoto tématu zaměřit hlavně na romské rodiny ze sociálně vyloučených lokalit.

Druhé téma nese název Prevence školního neúspěchu. Opět jsou cílovou skupinou hlavně romské děti z vyloučených lokalit. Důležitou součástí v této oblasti byla podpora žáků ve vzdělání v takové míře, aby mohli dosahovat školních úspěchů a chtěli ve studiu po základní škole pokračovat. Důležitá v této části je i podpora mimoškolních aktivit a smysluplné uplatnění volného času, které doprovází rozvoj klíčových kompetencí a gramotnosti. Tato část je doplněna o další studium pedagogických i nepedagogických pracovníků. Projekt by měl pracovníky obohatit a napomocť snazší práci s touto cílovou skupinou.

Vzhledem k delšímu trvání projektu, a i jeho větším zaměřením, měl projekt více partnerů oproti minulému. Žadatelem tohoto projektu byla organizace Reintegra. Prvním partnerem se stala pro tento projekt Základní škola Krnov, Žižkova 3. Hlavní úkolem této školy bylo spolupracovat s nestátní neziskovou organizací Eurotopia, která spravuje jeden z doučovacích klubů. Tato nezisková organizace pak bude každé odpoledne pomáhat dětem ze sociokulturně znevýhodněného prostředí s přípravou na výuku. Úzká spolupráce školy s doučovacím klubem zajistí, že doučující pracovníci budou konzultovat s vyučujícími konkrétní děti a jejich nedostatky při výuce, což umožní efektivnější doučování zaměřené přímo na probíranou látku. Na škole samotné pak bude vytvořen doučovací klub, kde budou žákům učivo vysvětlovat přímo vyučující. Také si zde žáci budou moci vypracovat své domácí úkoly nebo využít vybavení školy jako jsou třeba počítače, přístup k internetu a podobně. Peníze z projektu pak také budou hradit

služby speciálního pedagoga školy, školního psychologa a dvou kvalifikovaných školních asistentů.

I do tohoto projektu se zapojilo město Krnov. Celá akce proběhne pod jeho záštitou. Město zajistí personální obsazení pozice Odborný garant projektu. Město Krnov je i strategickým partnerem. Díky němu může dojít k vytvoření sítě inkluzivního vzdělávání ve všech potřebných lokalitách. Navíc ještě poskytne prostor na městské radnici pro zasedání realizačního týmu projektu, které se bude konat každý měsíc a vždy se ho musí zúčastnit alespoň jeden zástupce každého partnera. Město také uvolnilo jeden z bytů přímo v sociálně vyloučené lokalitě a nyní ho pronajímá pro účely fungování Předškolního centra pro děti ze sociálně vyloučených lokalit, a také pro fungování klubu Devítka (K9) pro žáky z této oblasti.

Již zmíněná nestátní nezisková organizace Eurotopia se stala také partnerem tohoto projektu. EUROTOPIA Opava o.p.s. měla zajišťovat lehčí přestup dětí z mateřských škol na základní školy. Kromě podpory rodin při prvním roku školní docházky měla pomoci i při přestupu dítěte na druhý stupeň nebo na střední školu. Již zmíněná úzká spolupráce se Základní školou Žižkova měla zajistit i chod klubu, neboť klub měl vést pracovník zaměstnaný školou. Kromě doučování klub spravovaný organizací Eurotopia měl zajišťovat volnočasové aktivity pro děti a mládež ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí a kulturní odlišností. Organizace také bude nadále spolupracovat se spřátelenou střední školou. Žáci této střední školy budou mít možnost klub navštěvovat jako tzv. „průvodci“ mladších žáků z vyloučených lokalit. Budou plnit funkci jejich starších kamarádů a motivovat je při studiu. Dále organizace měla zajistit uspořádání několika workshopů určených pro rodiče dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Cílem workshopů bylo informovat rodiče dětí o důležitosti vzdělání a poskytnutí poradenství ohledně tohoto tématu. I díky těmto akcím měla být započata dlouhodobá spolupráce s celými rodinami. Vybudováním užších vztahů s rodiči dětí mělo být přínosem i pro rodiče, neboť klub měl zajišťovat podporu při komunikaci mezi rodinou dítěte a školou nebo sociálními službami.

Ve spolupráci na projektech týkajících se této problematiky pokračovala i Armáda spásy. I tato nestátní nezisková organizace se měla podílet na usnadnění přechodů dětí a mládeže mezi stupni vzdělání. Spřátelenou školou této organizace byla Základní škola Dvořákův okruh, která taktéž bude zaměstnávat vedoucího doučovacího klubu. Tato organizace měla taktéž zřizovat klub, který se bude podílet na volnočasových aktivitách dětí a umožnit žákům středních škol získat praxi a vyzkoušet si pozici mentora mladších

děti, které měli motivovat k dalšímu studiu. Zde také měly proběhnout workshopy na stejné téma a mělo dojít k větší spolupráci s rodiči.

Již zmíněná Základní škola Krnov, Dvořákův okruh 2, se kromě spolupráce s nestátní neziskovou organizací Armáda spásy, měla zabývat doučováním přímo ve škole. Podporu škole zajistí speciální pedagog, koordinátor inkluze na škole a dva školní asistenti.

Základní škola Krnov, Smetanův okruh 4 se také zapojila do dalšího projektu v této oblasti. Jako všechny ostatní základní školy bylo jejím hlavním cílem pomoci dětem k pro ně jednoduššímu přechodu mezi stupni vzdělávání. Tato škola se měla propojit s nestátní neziskovou organizací Slezská diakonie, a zaměstnat vedoucího pracovníka doučovacího klubu, který bude jinak spravovat právě tato organizace. I u této školy bylo důležité podporovat spolupráci jak zaměstnanců školy s pracovníky klubu, tak pedagogů s rodiči dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Z projektu byly na škole financovány speciální pedagog, školní psycholog a sociální pedagog. Škola také využila podpory prostřednictvím dvou školních asistentů.

Poslední partnerskou základní školou se stala Základní škola Krnov, Janáčkovo náměstí 17. Její zapojení bylo téměř totožné se Základní školou Smetanův okruh, rozdíl je jen v tom, že tato škola namísto navázaní úzké spolupráce se Slezskou diakonií měla spolupracovat s žadatelem projektu, a to s nestátní neziskovou organizací Reintegra. S doučovacím klubem K9, který spravuje právě tato organizace, měla škola zaměstnat dva doučovací pracovníky.

Již zmiňovaný program, při němž měli žáci středních škol docházet do doučovacích klubů a spíše než učitelem, byli pro žáky ze základních škol staršími kamarády, by se nemohl uskutečnit bez zapojení alespoň jedné ze středních škol, které se nacházejí na území města Krnova. V té době již spojená Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola byla pro tento program nejvhodnější. Také bylo velice důležité zapojit tuto školu do projektu z důvodu velkého počtu studentů a množství každoročního nástupu žáků do prvních ročníků napříč obory, které škola nabízí. Proto i zde byla začleněna část týkající se prevence školního neúspěchu, která pomáhala žákům s přechodem na střední školu a nástupem do prvního ročníku. Dále měli studenti, převážně tedy oborů s pedagogickým zaměřením možnost získat praktické zkušenosti při přípravě na budoucí zaměstnání v rámci doučování. Studenti této střední školy měly tři možnosti zapojení se do aktivit spojené s tímto projektem. Již byla zmíněna možnost docházet do doučovacích klubů nestátních neziskových organizací, kde bylo jejich

hlavním úkolem spřátelit se s žáky základních škol, které do klubů docházejí a motivovat je pro jejich lepší pocit ze školy a z odvedené práce v rámci doučování. Druhou možností, která byla vytvořena hlavně pro ty studenty školy, kteří bydlí na internátě. V rámci i jejich smysluplného využití volného času byl přímo na internátě vytvořen neformální doučovací klub a volnočasový klub. Zde budou docházet žáci ze základních škol a studenti střední školy budou opět plnit roli staršího kamaráda nebo žákům pomohou s úkoly a přípravou do školy. Třetí možností bylo docházení do volnočasového klubu, který bude také v prostorách internátu střední školy, a kde nebudou žáky doučovat, ale motivovat je do práce pro školu a také jim vymýšlet a organizovat aktivity v rámci tohoto volnočasového klubu. Svou práci v rámci klubů měli studenti možnost konzultovat s pedagogickými pracovníky své školy. Pro studenty střední školy, tak vznikl v podstatě samostatný doučovací klub přímo na škole, kde mohli konzultovat své aktivity a své přípravy s pedagogickými pracovníky školy. I tyto aktivity měly studentům dopomoci k lepšímu pocitu ze studia a měly být také prevencí školního neúspěchu. Střední škola dále pro organizaci této části projektu získala sociálního pedagoga, který plnil funkci prostředníka mezi školou a rodinami studentů, také bude pomáhat studentům, kteří se kvůli studiu na střední škole museli přestěhovat na internát. Pedagogický sbor školy získal zapojením do projektu možnost dalšího vzdělávání v této oblasti, například v podobě několika kurzů spojených s tématem inkluze.

Studenti střední školy mohli docházet do doučovacích klubů nestátních neziskových organizací. Jednou z těchto organizací je i Slezská diakonie, která se stala dalším partnerem. Slezská diakonie dlouhodobě pomáhá rodinám ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, proto se také zapojila hned do několika částí projektu. Jedním z hlavních cílů Slezské diakonie v rámci projektu je podpora žáků při adaptaci na nové prostředí a pravidla spojené s přechodem z mateřských škol do prvních tříd, nebo s přechodem žáků z prvního stupně na druhý a následně na střední školy. Již v minulém projektu měla tato organizace pod správou jeden ze doučovacích klubů v jeho činnosti pokračovala nadále i v rámci projektu Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově. Doučování zde realizoval zaměstnanec Základní školy Smetanův okruh, která spolupracovala s touto nestátní neziskovou organizací. Kromě doučování a pomoci při přípravě žáků do školy, zde žáci mohli přijít trávit svůj volný čas. O aktivity se staral pracovník Slezské diakonie nebo studenti střední pedagogické školy a jiní dobrovolníci. Slezská diakonie také nadále pomáhala v komunikaci rodičům dětí ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí a kulturní odlišností s pracovníky školy, sociálních a

zdravotnických služeb a podobně. Dále i tato organizace měla zorganizovat workshopy pro tyto rodiče. Hlavním tématem byla důležitost vzdělání pro budoucí život jejich dětí. Současně také Slezská diakonie začala s osvětovou kampaní pro veřejnost, která by měla zničit nebo alespoň zmírnit stereotypy, vnímání lidí s odlišnostmi, ale také na inkluzi a s ní spojené vzdělávání.

Poprvé byla do projektů týkajícího se inkluze zapojena i jedna z mateřských škol. Mateřská škola Slunečnice sídlí na Albrechtické ulici, v blízkosti domů, které jsou brány jako vyloučená lokalita. Tato škola má velké množství romských dětí napříč ročníky. Mateřská škola se zapojila do programu o předškolním vzdělávání, v rámci toho navázala úzkou spolupráci s Předškolním centrem v nedaleké sociálně vyloučené oblasti. Cílem zapojení této školy bylo snazší začleňování dětí ze znevýhodněného prostředí do kolektivu tříd, a do celého systému předškolního vzdělávání. Nejdůležitější byla komunikace s rodiči dětí a jejich následné zapojení do vzdělávání dětí. Společně s předškolním centrem se snažili informovat rodiny dětí o vzdělávacím systému naší země, jeho možnostech a o možnosti dalšího vzdělávání a příležitostech, které jsou v rámci zvyšování vzdělanosti dostupné. Škola také podporovala spolupráci rodin s pedagogickými pracovníky, sociální a zdravotnickou službou, stejně tak jako spolupráci rodin s nestátními neziskovými organizacemi, které se jim snaží pomoci. Díky projektu získala školka jednoho školního asistenta pro děti v mateřské škole a také pro práci s romskou komunitou. Čtyři pedagogové školky měly možnost navštívit šest kurzů, které byly zaměřené na logopedii, ADHD a inkluzi.

Projekt Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově měl celkový dobrý dopad na rovnost v rámci vzdělání ve školách ve městě Krnově. Jednotlivé části projektu dopomohly k zapojení žáku, jak ze základních, tak i ze středních škol do práce navíc. Aktivita spojené s projektem celkově dopomohly k takzvanému „lepšímu startu“ dětem z vyloučených lokalit při nástupu do prvních tříd nebo na další stupeň jejich studia. Díky zapojení mnoha partnerů došlo k vytvoření sítě doučovacích klubů, která umožnila lepší dostupnost na celém území města. Projekt pomohl zintenzivnit pomoc dětem se specifickými vzdělávacími potřebami, převážně pak dětem, které vyrůstají socioekonomicky znevýhodněném prostředí a veřejností jsou brány jako kulturně velmi odlišné. Pomoc především romské komunitě ve vyloučených lokalitách pomohla k realizaci dalších částí projektu. Realizací všech plánů se dostalo pomoci Předškolnímu centru, které navázalo úzkou spolupráci nejen s dětmi ve vyloučené lokalitě, kde sídlí, ale taky s jejich rodiči. Projekt také pomohl v pokračování chodu již existujících

doučovacích klubů, ale také vzniku nových klubů. Během tří let, kdy byly aktivity realizovány, fungovalo po celém městě deset doučovacích klubů pod správou nestátních neziskových organizací, základních škol a středních škol. Na internátě střední školy také nově vznikl volnočasový klub. Díky projektu získala mateřská škola asistenta pedagoga a základní školy získaly dohromady osm asistentů. Na základních školách mohly vzniknout poradenská místa, kde žáci našli speciální pedagogy, sociální pedagogy a školní psychology.

2.3. Společný rozvoj inkluze v Krnově

Na předchozí projekt navázal v roce 2019 další projekt zabývající se inkluzí. Realizace stále běží a měla by skončit v roce 2022. Projekt v podstatě pokračuje v aktivitách druhé projektu. Snaží se tedy o sociální integraci dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, především pak dětí z romských rodin žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Dále navazuje na pomoc nejen dětem, ale i jejich rodičům, pedagogům a dalším pracovníkům škol a organizacím, které se do aktivit spojených s projekty zapojují. Pokračovat by se mělo také ve workshopech a osvětové kampani, která je určena k širší veřejnosti a snaží se eliminovat předsudky. Pro pedagogické pracovníky, ale i další pracovníky škol, kteří se zapojují ve vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřeby budou realizovány vzdělávací výjezdy, kde budou mít možnost získat další informace a zvyšovat své kompetence v práci s těmito žáky. Město Krnov pracuje na řešeních problémů týkající se inkluze a vyloučených oblastí již od roku 2008, kdy byla zrušena základní škola, do které docházely výhradně romští žáci. Vzhledem k tomu, že tito žáci byli následně rozděleni do jednotlivých základních škol, došlo i k rozdělení vyloučených lokalit do jednotlivých základních škol. Od té doby se město snaží řešit inkluzi ještě intenzivněji a snaží se najít, co nejefektivnější podpůrná opatření, aby nedocházelo k rozdílům v rámci vzdělávání. Tento projekt má zajistit pokračování již osvědčených metod a již nastavených podpůrných opatření. Dále se bude v době realizace aktivit snažit najít nová opatření a metody, které by mohly ještě více dopomoci k lepší vzdělanosti dětí z vyloučených lokalit. Město Krnov si je dobře vědomo, že nastavené postupy a opatření fungují, i proto ve školním roce 2015/2016 hradilo samo alespoň základní realizaci podpůrných opatření. V tomto novém projektu došlo ke spojení dvanácti partnerů, kteří budou úzce spolupracovat a zajišťovat tak ještě větší a komplexnější síť.

Žadatelem tohoto projektu je Základní škola Krnov, Janáčkovo náměstí 17. Cílem této školy je činnost na podporu doučovacího klubu Slezské diakonie. Dále pak má škola tzv. pracovníka pro práci s komunitou, který má pomáhat ve vyloučených aktivitách se vzdělávacími aktivitami, a to zejména o prázdninách. Jde v podstatě o činnost spojenou s prevencí sociálně patologických jevů. Škola také má za úkol zajistit minimálně tři workshopy pro rodiče a žáky školy. Cílem je alespoň jeden seminář ročně. Jelikož současně s doučovacím klubem Slezské diakonie spolupracuje i Základní škola Smetanův okruh 4, tak je podmínkou setkání těchto dvou škol společně se zástupci Slezské diakonie, a to minimálně jednou za školní pololetí. V organizaci setkávání se měly tyto dvě základní školy střídat. Základní škola Janáčkovo náměstí se nachází v lokalitě rodinných domů, kde bydlí spíše rodiny s dobrou sociální a ekonomickou situací, proto si za cíl škola přededala i spolupráci s rodiči a osvětovou činnost pro rodiče v oblasti inkluzivního vzdělávání. Informační osvětová kampaň, vedená hlavně pracovníky pro práci s komunitou, je zaměřená na veřejnost, ale také na rodiče, žáky a na nepedagogické i pedagogické pracovníky školy. Hlavním cílem kampaně je zničení stereotypů, přijmutí a smíření se s odlišnostmi žáků napříč městem, a také informovanost o inkluzivním vzdělávání.

Slezská Diakonie má v podstatě stejné cíle jako v minulém projektu. Nově musí spolupracovat nejenom se Základní školou Smetanův okru 4, ale také se Základní školou Janáčkovo náměstí 17. Žáci docházející do tohoto klubu se zde mohou připravovat na výuku, pracovníci klubu jim mohou učivo dovysvětlit, pomoci jim s domácím úkolem nebo referáty. Děti, které nemají doma přístup k internetu nebo počítač zde mohou využít notebook s připojením k internetu k přípravě do školy. I zde je zaměstnán pracovník pro práci s komunitou, který dochází do sociálně vyloučených oblastí o prázdninách a stará se zde o vzdělávací aktivity dětí a žáků. Slezská diakonie se také zapojuje do informační a osvětové kampani, kterou spustila Základní škola Janáčkovo náměstí.

Podruhé se do projektu města, které se zaměřuje na tuto problematiku, zapojila i Mateřská škola Slunečnice Albrechtická Krnov. Školy se týká část projektu o předškolním vzdělávání. Tato mateřská škola je druhá s největším počtem romských dětí ve městě Krnov. To je ovlivněno polohou školy, protože se nachází v přímé blízkosti s vyloučenou lokalitou Albrechtická. Škola měla v době výzkumu pro žádost o realizaci projektu 86 dětí v běžných třídách. Škola díky projektu získá pracovníka pro práci s komunitou a podpůrce inkluze. Pracovník pro práci s komunitou bude docházet i do rodin dětí z vyloučených oblastí. Jeho hlavní náplní je práce s rodiči a zapojení jich do

aktivit školy. Mateřská škola Slunečnice rozjela program na podporu rozvoje rodičovských kompetencí a také zapojení rodičů do aktivit souvisejících se vzděláváním. Na tomto programu pracuje hlavně pracovník pro práci s komunitou, který s rodiči řeší i zapojení dětí do aktivit v rámci školky, ale také v rámci volného času. Rodičům tento pracovník může pomoci i s přípravou těchto aktivit. Mateřská škola se také snaží hledat rodiny, jejichž děti se neúčastní předškolního vzdělávání, ty následně oslovuje a informuje je o možnostech. Rodičům dětí, které jsou žáky Mateřské školy Slunečnice pak pracovník pro práci s komunitou nabízí pomoc při komunikaci a jednání s dalšími organizacemi, které se zabývají jejich dětmi. Mateřská škola také úzce spolupracuje s nedalekým Předškolním centrem a další partnerskou mateřskou školou, která se také zapojila do projektu.

Další školou, která se do projektu zapojila je Základní škola Krnov, Dvořákův okruh 2. Díky projektu bude podpořen doučovací klub, který funguje přímo na škole. Kromě něj je na škole nově zřízený volnočasový kroužek na podporu pohybu. Dvě hodiny týdně je zde možnost pro žáky navštěvovat sportovní kroužek. Pro žáky je k dispozici v rámci programu Prevence školní neúspěšnosti i kariérní poradce. Ten by měl učitelům pomáhat při přípravě motivačních aktivit. Tyto aktivity i možnost poradenství by měli žákům dopomoci ke zvolení povolání, které by jim vyhovovalo a šlo a zároveň to byl obor, se kterým se mohou uplatnit na trhu práce. Tato škola se také zúčastňuje osvětové kampani pro rodiče v oblasti inkluzivního vzdělávání, kterou uskutečňuje s přispěním dalšího partnera projektu – Armády spásy. I mimo kampaň se snaží zvýšit spolupráci s rodiči žáků. Mimo tyto nové nebo trochu pozměněné aktivity škola dále pokračuje v aktivitách, které prováděla v předchozím projektu.

Základní škola Smetanův okruh 4 se také znova zapojila. Na škole je podpořen doučovací klub, a i zde vznikla nová volnočasová aktivita – pohybový kroužek. Ten stejně jako na Základní škole Dvořákův okruh funguje v odpoledních hodinách po dobu dvou hodin týdně. Tato škola také využila možnosti zaměstnat kariérního poradce, který je k dispozici žákům druhého stupně a pomáhá jim najít vhodné budoucí povolání s dobrým uplatněním na trhu práce. Důležitá byla pro tuto školu již zmíněná spolupráce se Slezskou Diakonií a Základní školou Janáčkovo náměstí. Díky spolupráci s těmito dvěma organizacemi se škola zapojila do osvětové kampaně směrem k širší veřejnosti. V dalších ohledech škola navazuje na své zapojení v předchozích projektech a pokračuje v aktivitách na dále.

Ve spolupráci pokračuje i Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola Krnov. Tento projekt podporuje již fungující doučovací klub přímo na škole, který je určen pro studenty této školy. Cílem klubu je prevence školního neúspěchu u žáků školy a pomoc v organizačních záležitostech pro žáky, kteří se aktivně zapojují do chodu dalších klubů na území města. Díky projektu je také podporován klub sídlící v domově mládeže, kde doučují žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí studenti Střední pedagogické školy. Na internátě školy také pokračuje volnočasový klub. Zde je také zaveden taneční kroužek, do který mohou děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí navštěvovat dvakrát týdně. Škola také spolupracuje se Slezskou diakonií, společně mají vždy jednou za pololetí setkání zástupců a domlouvají se na další spolupráci.

Kromě Slezské diakonie jako nestátní neziskové organizace se jako další partner do projektu zapojila Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie Krnov. Tato škola je zapojena do projektu jen s částí školy a to základní. V rámci projektu vznikl na škole doučovací klub. Tato škola také získala kariérního poradce, který žákům pomáhá v rozhodnutí o dalším vzdělání a usnadňuje jim výběr vhodné střední školy. Internát Střední pedagogické školy a Střední zdravotnické školy je v úzkém propojení s touto školou. Díky projektu byla na škole podpořena poradenská pracoviště, také se škola zapojila do realizace osvětové kampaně a v neposlední řadě se zapojili pedagogové školy do programu dalšího vzdělávání týkající se inkluze.

Pro dobrou návaznost na předchozí projekty bylo nutné zapojit všechny základní školy. Základní škola Žižkova 3 Krnov proto nebyla výjimkou a došlo k jejímu opětovnému zapojení na pozici partnera. Doučovací klub, který funguje na škole již od prvního zmíněného projektu, pokračuje dále ve své činnosti s podporou v rámci programu Prevence školní neúspěšnosti. I na této škole vznikl volnočasový kroužek zaměřený na sport a pohybové dovednosti, který funguje dvakrát týdně v odpoledních a hodinách a žáci do něj mohou zadarmo docházet. Také zde je v rámci podpory dalšího vzdělávání žáků, a to zejména žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, podpořeno kariérní poradenství. Škola navázala na spolupráci s doučovacím klubem pod záštitou neziskové organizace Eurotopia a s jejími zástupci se jednou za pololetí setkává, a i nadále spolu úzce spolupracují. Společně také pracují na prohloubení spolupráce s rodiči dětí a osvětové kampani, která má eliminovat stereotypy a zvýšit informovanost širší veřejnosti o inkluzivním vzděláváním.

Poprvé se zapojila i Mateřská škola Karla Čapka 12a Krnov. Jde o mateřskou školu, která má ze všech krnovských mateřských škol největší podíl romských dětí napříč odděleními. Nachází se v blízkosti sociálně vyloučené lokality u ulice Vrchlického. Celkem školu navštěvuje osmdesát dětí, které jsou rozdělené do pěti tříd. Čtyři třídy z pěti jsou speciální. Z projektu je hrazen pracovník pro práci s komunitou, který pracuje s dětmi z vyloučených lokalit a jejich rodiči. Celá škola se intenzivněji zabývá rozvojem rodičovských kompetencí. Jde především o motivaci rodin dětí z vyloučených lokalit do aktivit v rámci školní docházky jejich dětí, hlavně o pomoc s jejich přípravou a realizací. Pro pracovníka pro práci s komunitou je také vyhrazen čas, ve kterém bude ve sociálně vyloučených lokalitách blízko školy hledat a oslovovat rodiny, které mají děti předškolního věku a dosud jsou s rodiči doma a předškolního vzdělávání se v žádném zařízení neúčastní. Mateřská škola Karla Čapka má v podstatě stejné cíle jako Mateřská škola Slunečnice Albrechtická, společně spolu úzce spolupracují a problematiku s předškolním vzdělávání ve vyloučených lokalitách řeší ještě s Předškolním centrem.

Dalším partnerem projektu je Armáda spásy. Pod její správou se v budově Armády spásy na ulici Opavská nachází další doučovací klub. Ten je v blízkosti vyloučené lokality u ulic Stará a Libušina. Tento klub je v rámci programu Prevence školního neúspěchu také podpořen po finanční stránce. Klub funguje pro žáky ze sociokulturně a ekonomicky znevýhodněného prostředí i o prázdninách, kdy se snaží částečně realizovat aktivity, které jsou běžné pro příměstské tábory. V letních měsících nejde jen o výuku uvnitř budovy, ale také venku. Čtení a počítání jsou zakomponovány do různých aktivit v přírodě. Hry venku pak pomáhají při pochopení látky z více předmětů. Pracovníci klubu o prázdninách organizují volný čas dětí, chodí s nimi na hřiště, ven, do města. Kromě realizace her a jiných vzdělávacích aktivit organizují i vzdělávací výlety do okolí nebo poznávací procházky ve městě. Současně pomáhají žákům, kteří se musí učit na reparáty a jiné zkoušky, s přípravou. Armáda spásy v prostorách klubu také nadále organizuje různé workshopy pro rodiče. Při spolupráci se Základní školou Dvořákův okruh jsou pracovníci pedagogickým pracovníkům a pomáhají jim v komunikaci s rodiči dětí. Společně s touto partnerskou školou také organizace uspořádá jednu větší akci pro veřejnost, která je součástí osvětové kampaně.

Nestátní nezisková organizace Eurotopia, již byla zmíněna jako nejbližší partner Základní školy Žižkova. Samotná organizace navázala svou práci na předchozí projekt. Pokračuje v aktivitách okolo doučovacího klubu, který má pod svou správou a stejně jako Armáda spásy se snaží o zapojení dětí ze sociálně vyloučených lokalit i po dobu prázdnin.

Společně se Základní školou Žižkova pracuje na osvětové kampani a pomáhá pedagogickým pracovníkům školy při jednání s rodiči dětí.

Posledním partnerem je Město Krnov, který celý projekt zaštil. Jde opět o strategického partnera, neboť Město Krnov je zřizovatelem základních škol a již několik let spolupracuje také s dalšími organizacemi. Aktivním zapojením do problematiky inkluzivního vzdělávání a práci v tomto odvětví jsou zajištěny již ověřené a ustálené postupy, které jsou postupem času vylepšovány. Díky provázanosti jak se školami, tak také s neziskovými organizacemi mohlo dojít ke vzniku sítě klubů, které jsou v souladu s projektovou činností udržovány stále v chodu. Do realizačního týmu projektu je zapojen odborný garant z oboru školství, kultury a sportu, který se problematikou zabývá dlouhodobě, proto jsou jeho zkušenosti využívány převážně ve formě poradenství jednotlivým partnerům. Město Krnov i nadále pronajímá přízemní byt ve sociálně vyloučené lokalitě Vrchlického, který slouží jako zázemí Předškolního centra pro děti ze sociálně vyloučených lokalit a doučovacího klubu Devítka. Město Krnov také propůjčuje místnost městského úřadu pro schůzky partnerů zapojených do projektu. Schůze většinou pořádá právě tento partner a pořizuje z něj zápis, fotodokumentaci a prezenční listinu.

3. Slezská diakonie a její působnost ve městě

„Slezská diakonie je nestátní nezisková organizace, která poskytuje své služby v sociální oblasti. Cílovou skupinou jsou lidé s postižením, senioři, lidé bez domova a všichni ti, kteří se dostali do nejrůznějších těžkých životních situací.“ (Slezská diakonie, 2014)

Poselstvím Slezské diakonie je pomáhat lidem, kteří v sociální oblasti pomoc potřebují. Jejich práce je spojená i s vírou. Pomoc poskytují v souladu s křesťanskými hodnotami. Tato nezisková organizace funguje za pomoci velké řady dobrovolníků. Do svých řad přijímají jak věřící, tak i ateisty. Dále spolupracují se zahraničními organizacemi a každoročně přijímají několik dobrovolníků ze zahraničí, kterým zajišťují ubytování. (Slezská diakonie, 2014)

Sídlem této neziskové organizace je město Těšín. Působnost má však téměř po celém Moravskoslezském kraji. Dle organizační struktury má Slezská diakonie sedm základních oblastí, kde působí. Jsou jimi: oblast Těšínsko, oblast Pobeskydí, oblast Frýdek Místek a Třinec, oblast Ostravsko, oblast Karvinsko, oblast Novojičínsko a oblast Bruntál a Krnov, kde se nachází i doučovací klub, ve kterém působím jako dobrovolník. (Slezská diakonie, 2014)

V Krnově zřizuje Slezská diakonie několik zařízení. Kromě denního stacionáře pro lidi s mentálním nebo zdravotním postižením. Dále pak umožňuje lidem sociální rehabilitaci v RÚT Krnov. Pro podporu samostatného bydlení lidí s handicapem funguje ve městě organizace NOE, která také spadá pod Slezskou Diakonii. Sociálně terapeutické dílny jsou spojeny i s prodejem výrobků, a především pak k socializaci lidí s postižením. V rámci města taky zaštitují několik programů sociální asistence rodinám s dětmi. Snaží se pomoci předejít odebrání dětí ze sociálně slabších rodin. V těchto případech pomáhají rodičům s péčí o děti, především se snaží rodiče naučit, jak se o děti starat a začlenit je mezi další rodiny, tak aby zapadaly do společnosti. Pro pomoc dětem zřizuje Slezská diakonie ve městě i nízkoprahová zařízení, která jsou určena k smysluplnému využití volného času dětí. Dále pak zřizuje doučovací klub, ve kterém probíhá odpoledne doučování dětí. Dopoledne pak má každý den jiný program, většinou jsou však zaměřeny na rodiče s dětmi, které ještě nejsou ve školním věku. Rodiče se zde mohou potkávat s jinými rodiči, socializovat se, vyměňovat si postřehy a rady. V rámci těchto programů je zajištěna i menší poradna, kde se mohou rodiče zeptat a řešit problémy s dětmi. Několikrát do roka pak doučovací klub organizuje výlety pro děti z doučovacích klubů nebo výlety pro celou rodinu. Většinou oslovuje rodiny, které se programů zúčastňují

pravidelně a jde vidět, že se o děti starají, překážkou jsou však finance. Díky sponzorům zajišťuje klub pro děti, které pravidelně místo navštěvují za účelem doučování, i vánoční dárky. Většinou jde o drobnosti, ale pro děti ze sociálně slabého prostředí cenu mají. Dárky si přebírají na Vánoční besídce, která se většinou koná poslední pátek před Vánocemi a zaměstnanci klubu se snaží dětem navodit vánoční atmosféru cukrovím, koledami, stromečkem atd. (Slezská diakonie, 2014)

Posledním zařízením, které Slezská diakonie na území Krnova zřizuje je samostatné školské zařízení. Obsahuje jak Mateřskou školu Slezské diakonie, tak školy základní a střední. Školy jsou určeny pro žáky se specifickými potřebami, zejména pro ty, kterých se netýká inkluze. Škola se snaží vyhovovat novým trendům sociální pedagogie a pomáhat žákům se specifickými potřebami tak, aby mohli dostávat co nejkvalitnější vzdělání. U škol jde vidět propojenost Slezské diakonie s vírou. V rámci vzdělávání mají žáci i výuku náboženství a učitelé se jim snaží předat křesťanské zásady a hodnoty. (Slezská diakonie, 2014)

Slezská diakonie se snaží přispět i ke vzdělání dospělých. Organizace má několik vzdělávacích akreditací, pořádá kurzy pro své zaměstnance, ale i zaměstnance jiných organizací. Podílí se i na kurzech pro pedagogy spojené se speciální a sociální pedagogikou, kde blíže seznamuje pedagogy s novelami zákonů, ale i novými možnostmi vzdělávání u dětí se specifickými potřebami. (Slezská diakonie, 2014)

V této organizaci je velký prostor pro dobrovolníky, kteří pomáhají napříč zařízeními. Dobrovolníci mohou vypomáhat ve stacionáři, v dílnách, ale i v doučovacím klubu, kde pomáhají učitelé s vysvětlováním látky žáků. Sami by se ale neměli chápat jako učitelé, pro děti mají představovat spíše staršího kamaráda, který jim s učením pomůže, ale taky si s nimi zahraje nějakou hru nebo si s nimi popovídá. Jako kamarádi se mohou dobrovolníci zapojit i u lidí s postižením. V rámci socializace Slezská diakonie spáruje dobrovolníka s jejich klientem na základě podobných zájmů nebo věku. Dobrovolník pak nového kamaráda může vzít ven, do kina, na nákup a dát tak prostor rodině trávit určitý čas o samotě. Dobrovolníkům, kteří jsou ze zahraničí, a tráví v Česku většinou rok, přiřazuje Slezská diakonie většinou někoho místního, kdo je po příjezdu provede městem, vysvětlí jim, jak nakupovat nebo jim pomáhá s výukou češtiny. Pro místní dobrovolníky je to šance, jak si procvičit cizí jazyk, a dobrovolníci ze zahraničí pak oceňují pomoc převážně v prvních týdnech, kdy se s městem a zemí teprve seznamují. (Slezská diakonie, 2014)

Slezská diakonie se snaží angažovat i v péči o seniory. V několika dalších městech zřizuje i domovy pro seniory. V Krnově pomáhá Domovu pro seniory, který zřizuje město. Opět využívá z řad dobrovolníků, kteří za seniory chodí a tráví s nimi čas. Domov pro seniory vybírá většinou ty klienty, kteří nemají příbuzné nebo je příbuzní nenavštěvují. Dobrovolníci klientům čtou, baví je nebo si s nimi povídají. (Slezská diakonie, 2014)

Slezská diakonie je v Krnově velmi důležitou organizací. Kromě pomoci lidem s postižením se snaží o pomoc rodinám ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Tyto rodiny se pokouší i lépe začlenit do okolní společnosti. V oblasti zájmu organizace jsou také děti. Do doučovacího klubu může přijít kdokoli, kdo má problém s ve škole probíranou látkou. Zapojením dobrovolníku jak ze zahraničí, tak i místním, dává prostor získat praxi na pedagogické úrovni, ale také jim dává prostor k smysluplnému využití volného času. V neposlední řadě dává možnost zapojit se i lidem, kteří na dobrovolnictví z jakéhokoli důvodu nemají čas. Každoročně se Slezská Diakonie zapojuje do vánoční sbírky dáreků pro sociálně slabé rodině „Krabice od bot“. Organizace poskytuje zázemí a dělá tzv. „sběrné místo“, kde lidé přinášejí krabice od bot, které naplňují menšími dárky a na ně píše pohlaví a věk dítěte, pro které se tato krabice hodí. Tyto krabice pak ve Slezské diakonie pracovníci za pomoci dobrovolníku roztřídí, zabalí je do vánočního balícího papíru a domluví a zařídí odvoz. (Slezská diakonie, 2014)

4. Práce s rodinami ze znevýhodněného prostředí

Každý člověk vyrůstá a formuje se v určitém prostředí. Nejčastěji je vychováván rodinou, jejíž zvyklosti, tradice a kultura formují i jeho osobnost. Vývoj dítěte, ať už v rodině nebo mimo ni poté ovlivňuje jeho následné chování ve společnosti. Při výchově k rodičovství, ale i v jiných otázkách, jsou rodič a rodina nenahraditelní. V dětství a dospívání se utváří charakter jedince, který je ovlivňován rodinou, a který pak ovlivňuje chování dítěte k jiným lidem, jeho chování v kolektivu a ve společnosti, ale také jeho postoj k práci a k rodině. Rodinnému prostředí je věnovaná velká pozornost převážně proto, že vycházíme z rovnice: integrovaná rodina vychovává integrované děti, zatímco neintegrovaná rodina vychovává neintegrované děti. Potomci přebírají vzorce chování rodičů, a následně je předávají svým potomkům. (Laca, 2011)

Jednou ze základních funkcí rodiny je reprodukce. Zde se projevují zvyky kultur například v počtu dětí a věku, ve kterém si rodiče pořizují první dítě. Dále pak máme ochrannou funkci, která souvisí i s emočními prožitky potomka a jeho chováním. Pocit bezpečí ovlivňuje dítě i v dalších rolích ve společnosti. Následuje socializační role, při které rodiče přenášejí na své děti kulturu, jazyk, společenské hodnoty a postoje. Rodina zde nastavuje pohled do mezilidských vztahů a sociálních vazeb. Atmosféra a soudržnost rodiny pak buduje vzorce, které může dítě v dospělosti snažit napodobit. Neméně důležitou je i ekonomická funkce rodiny. Finanční zabezpečení rodiny ovlivňuje nejenom hmotné statky, ale také volný čas a jeho využití, kulturní život nebo vzdělání. Dobrá finanční situace sice nemusí nutně znamenat kvalitní život, ale ovlivňuje spoustu dalších činitelů. Určitá stabilita v tomto ohledu dopomáhá ke stálému domovu, dostatku jídla a oblečení, čistotě a dalším hygienickým návykům. Všechny tyto faktory se pak vrací k ochranné funkci, protože díky nim má dítě větší pocit bezpečí. Rodina je také základem emočního prožívání. Člověk se zde poprvé setkává s láskou. (Laca, 2013)

Dle funkčnosti se dá rodina dělit na několik kategorií. První je funkční rodina. Taková rodina dokáže své problémy řešit, rodiče jsou zde pro děti vzorem, děti mají pocit bezpečí a jistoty. Dochází také k uspokojování potřeb všech členů. Rodina jako celek drží při sobě a všichni zde mají zázemí pro vývoj. Dále existuje problémová rodina. V té členové umí menší problémy řešit sami. Pokud se objeví větší problém, na který už sami nestačí, tak většinou sami vyhledávají pomoc, a to u terapeutů nebo sociálních služeb. Sami dokáží problém popsat a snaží se ho vyřešit. Oproti tomu dysfunkční rodina neplní některé z funkcí, které by plnit měla. Děti často trpí nezájmem svých rodičů. Rodiče jim také často předávají špatné hodnoty, vzorce chování, normy. Velmi obvyklé je i

zanedbávání výchovy dětí. Nejhorší možností je afunkční rodina, která de facto nefunguje vůbec. Může být spojena s dalšími nežádoucími jevy jako je alkoholismus či jiná závislost, násilí nebo zneužívání dětí. Rodina tohoto typu neplní žádnou z funkcí. Normou se zde může stát chování, které je v rozporu se zákony nebo hodnoty společnosti. (Novosad, 2004)

Některé rodiny nelze přesně definovat a zařadit mezi jednu skupinu podle funkce. Mezi problémovou a dysfunkční rodinou jsou také rodiny, které stojí na hranici těchto dvou typů. Tyto rodiny nedokáží svým dětem poskytnout vhodné zázemí a pečovat o ně, tak jak by děti potřebovali. Je to však z důvodu toho, že to poskytnout neumějí, ne že by nechtěli. S těmito rodinami sociální pracovníci a organizace pracují čím dál tím častěji. Jde o prevenci sociálně patologických jevů, ale také školního neúspěchu dětí. Cílem služby je zvýšení kompetencí rodičů a jejich podpora. Předchází tím odebrání dětí z rodin a jejich umístění do ústavů. Stejně se rodičům dostává podpory k jejich samostatnosti, což opět zvyšuje jejich kompetence a snižuje šanci, že se rodina stane závislou na státu a pomoci jiných. Rodiče totiž sami většinou pocházejí z nefunkčních rodin, které jim nepředaly zkušenosti a znalosti k tomu, aby věděli, jak se správně o dítě starat. Sociální pomoc těmto rodinám spočívá hlavně v podpůrných opatřeních a poradenství. Zejména při výchově dětí jsou rodiče rádi za poradenství a asistenci. Dále pak sociální pracovníci zkoušejí s rodiči modelové situace, se kterými se při výchově svých dětí mohou setkat. Hledání a osvojení adekvátních reakcí, postojů, jednání, stejně tak jako sociálních rolí je nezbytností. (Novosad, 2004)

Sociální služby se zajímají a pomáhají také rodinám, kde se může dítě dostat do ohrožení, nebo kde je dítě důvodem sporu. Cílovou skupinou těchto služeb mohou být: rodiny, kde se rodiče rozvádějí; neúplné rodiny; rodiny, kde jsou nemanželské děti a řeší se opatrovnictví; rodiny s alkoholikem nebo alkoholiky; rodiny s jinak závislým rodičem nebo rodiči; rodiny, ve kterých je rodič ve vězení; v rodinách, kde jeden z rodičů zemřel nebo v rodinách, které mají rodiče se zdravotními problémy. (Novosad, 2004)

V Krnově se do sociální pomoci rodinám zapojují převážně dvě organizace. Jsou jimi Slezská diakonie a Eurotopia.

Slezská diakonie již několik let nabízí sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Většinou dochází sociální pracovníci přímo k rodinám domů, ale mimo to pořádá i několik programů ve svých prostorách. Hlavním cílem je zvýšení rodičovských kompetencí a zlepšení prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Zejména zvládání krizových situací je pro rodiče důležité, proto sociální pracovníci nacvičují s rodiči právě tyto

situace. Mezi základní činnost patří i poradenství v oblasti péče o dítě a jeho výchovy. U dětí pak díky tomu může dojít nejen k lepšímu chování, ale také ke zlepšení známek ve škole. Mnoho rodin má také problémy s financemi, výuka k finanční gramotnosti je také součástí. Jejím cílem je samostatnost rodičů, díky které budou zvládat hospodaření své domácnosti. Převážně matkám pak pomáhají sociální pracovníci při sestavení takového denního rozvrhu, při kterém budou zvládat jak péči o děti, tak péči o domácnost. Pracovníci mohou v začátcích pomáhat rodině i při jednání s úřady, dětským lékařem nebo třeba školou. (Slezská diakonie, 2018)

Stejná organizace také v dopoledních hodinách v zázemí doučovacího klubu pořádá aktivity spojené s projektem: „Nejsme na to sami“. Hlavním cílem projektu je vytvořit bezpečné prostředí pro děti z rodin nacházející se v nevyhovující situaci. Projekt navazuje na sociální asistenci v rodinách a dává rodičům možnost setkat se s jinými rodiči v podobné situaci. Společně se sociální asistencí se snaží dosáhnout o zlepšení péče o děti v těchto rodinách. Rodiny mohou v rámci projektu navštěvovat besedy, přednášky a workshopy. Stejně tak si mohou s dětmi zahrát nějakou ze vzdělávacích her nebo využít nabídky dvoudenního pobytového programu. Ten se snaží zlepšit vztahy mezi rodiči a děti. Stejně jako při sociální asistenci si zde rodiny mohou vyzkoušet nácvik různých rolí a situací. Po celou dobu mají k dispozici asistenci, díky které mohou trénovat i společnou komunikaci. (Dokumentace - Projekt Nejsme na to sami, 2017)

Nestátní nezisková organizace Eurotopia se také zabývá sociální asistencí pro rodiny. Jejím záměrem je zvýšení rodičovských kompetencí v rámci péče o rodinu, ale také začlenění rodin odlišujících se sociálně, ekonomicky nebo kulturně do života společnosti. Dále se snaží pomoci dětem z těchto rodin na poli vzdělávání, a to takovým způsobem, aby měli stejné příležitosti a stejné postavení jako ostatní děti. V těchto aktivitách je apelováno i na rodiče dětí, neboť jejich zapojení do vzdělávání je nezbytné. Pro navrácení nebo nové zařazení rodin do života majoritní společnosti je pomáháno nezaměstnaným rodičům s hledáním práce, přípravou na pohovory a podobně. Organizace se již delší dobu snaží o větší zapojení rodičů, kteří jsou jejich klienty, do vzdělávání jejich dětí. Nabízí jim proto asistenci při komunikaci se školou a učiteli. Mimo to se sociální pracovníci snaží podpořit rodiny v zapojení svých dětí do předškolního vzdělávání nebo přinejmenším zvýšení předškolní přípravy dětí, které zůstávají v domácnosti s rodičem či rodiči. (EUROTOPIA.CZ, o.p.s., 2016)

5. Nízkoprahová zařízení

„Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou zařízení sociální prevence nabízející služby zaměřené na neorganizované děti a dospívající mladistvé, ohrožené společensky nežádoucími jevy.“ (Matoušek, a další, 2013)

Jde o místo, kam mohou přijít lidé přímo z ulice, bez toho, aby o sobě dali předem vědět. Služba funguje jako komunitní centrum, které zajišťuje i poradenskou činnost. Nemusí být vždy cílené pro děti a mládež, ale například i pro matky s dětmi, pro lidi bez domova, lidi staršího věku nebo závislé na drogách a alkoholu. Příchozí zde nemusí uvádět své pravé jméno nebo se identifikovat. Zařízení nabízí volnočasové aktivity pro děti a mládež, již zmíněné poradenství, ale také terénní službu. Každému člověku v krizi se snaží pracovníci pomoci individuálně, nebo se mu snaží získat pomoc od organizace, která mu ji může nabídnout. (Matoušek, 2008)

V současné době je na území města Krnova několik nízkoprahových zařízení. Většina z nich se zaměřuje na děti a mládež. Tyto služby ve městě poskytují tři organizace: EUROTOPIA.CZ, o.p.s.; Armáda spásy a Charita Krnov.

Armáda spásy zřizuje jako jediné centrum určené všem věkovým kategoriím. Jde o denní nízkoprahové centrum. Přijít sem mohou osoby, které zrovna řeší nepříznivou situaci, nemají domov nebo místo, kde by mohli přespát. Centrum je v blízkosti dalších míst, kde poskytuje Armáda spásy pomoc lidem v ohrožení. Tato služba je přímo spojena s noclehárnou, kde mohou lidé bez domova přespát. (Armáda spásy, 2018)

I jedno z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež spravuje Armáda spásy. Familiárněji se označuje jako Klub Maják. Toto označení již zlidovělo, i když oficiálně se tak jmenuje jen část pro děti od šesti do patnácti let. Mládež od šestnácti do dvaceti šesti let zde docházejí do Klubu Labyrint. Oba kluby se snaží předejít sociálnímu vyloučení, pomáhají dětem a mládeži ve výběru vhodných aktivit pro jejich čas mimo školu. Kromě pomoci při dělení domácích úkolů a pomoci při přípravě na výuku nabízí zařízení i různé aktivity doplňující volnočasové kroužky jako je hudební výuka, výtvarná výuka nebo sportovní činnosti. Žáci zde mohou využít přístupu na internet a počítače, ale také je kluby berou na výlet nebo pořádají programy v rámci prevence rizikového chování. (Armáda spásy, 2016)

Další zařízení tohoto stylu spadá pod Eurotopii. Tato organizace nazvala zařízení jako klub Caravan. Na svých stránkách zve do klubu děti, které nemají plán na odpoledne nebo ty děti, které mají problémy a potřebují se někomu svěřit. Na zmiňované stránce

také apelují na to, že může přijít dítě bez ohledu na to jakého je etnika, náboženství nebo v jaké životní situaci se nachází. Děti zde mohou tak jako v předchozím nízkoprahovém zařízení trávit čas, připravovat se do školy, ale i si přijít pro radu nebo útěchu. (EUROTOPIA.CZ, o.p.s., 2015)

Poslední nízkoprahové zařízení zřizuje Charita Krnov. Služby mohou využít děti od šesti do patnácti let. Klub se zaměřuje především na děti romského etnika, ale mohou zde přijít i děti, které bydlí ve vyloučených lokalitách, nebo děti, které se ve své současné situaci necítí dobře. Ze stránek tohoto klubu nesoucí název Zvídálek plyne, že nejdůležitější je důvěra, kterou ke klubu a zaměstnancům mohou mít. Žáci se zde mohou přijít svěřit nebo probrat svou situaci a nechat si poradit, jak mohou oni sami alespoň částečně přispět ke zlepšení. Stejně jako v předchozích klubech se zde mohou připravovat do školy, stejně tak jako se zúčastnit některého z výletů pořádaného klubem. (Charita Krnov, 2016)

6. Doučovací kluby

Doučovací klub je zařízení, které poskytuje žákům základních škol místo, kde mohou vypracovat své domácí úkoly nebo se připravovat na další aktivity ve škole. Se všemi aktivitami jim může vypomocet učitel, který je určen přímo na doučování. Žáci zde mohou pracovat na své přípravě do školy v dobré atmosféře. Po dokončení povinností si v doučovacím klubu mohou zahrát hru s jinými dětmi nebo zaměstnanci klubu. (Projektová žádost - Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově, 2015)

Doučovací kluby se v současné době nacházejí na všech základních školách, zde se musí pro službu doučování zapsat a musí mít souhlas zákonného zástupce. Následně by pak měli žáci dodržovat předem stanovený čas, na který se s nimi učitel domluví. Děti se v rámci těchto klubů přímo na svých školách doučují látku, se kterou mají problém, přímo s vyučujícími školy. Kluby fungují vždy v odpoledních hodinách a navazují na výuku. Po případné domluvě s vyučujícím může žák přijít na doučování i ráno, a to hodinu před začátkem vyučování. Výhodou pro žáky je, že látku probírají přímo se svým vyučujícím nebo učitelem, který je také na škole zaměstnán a je v přímém kontaktu s dalšími pedagogy školy. Výhodou pro některé žáky je, že doučování je určené pro jednotlivce a výuka probíhá individuálně podle schopností a znalostí žáka. Kluby, které jsou na školách jsou v provozu vždy po celý školní rok. (Projektová žádost - Společný rozvoj inkluze v Krnově, 2018)

Mimo školní doučovací kluby má město několik dalších klubů, které byly podrobněji popsány u jednotlivých projektů v sekci „Projektová činnost“. Oproti školním klubům nabízejí možnost přijít i bez předchozí domluvy a zapsání se. Jednou z velkých výhod je, že fungují i v době letních prázdnin, a to po celé dva měsíce. Žáci základních i středních škol se tak mohou připravovat na opravné zkoušky, a to i s bezplatným doučováním. Pro některé děti také může být výhodou, že v klubu nejsou vždycky sami a pokud se sejdou společně s někým ze své třídy nebo ročníku, tak se zaměstnancem klubu, který je doučuje, budou s největší pravděpodobností i úkoly a jinou přípravu do školy dělat spolu. Tyto kluby také fungují každý den déle než školní doučovací kluby, což je výhodou pro děti, které nemají žádné mimoškolní aktivity nebo kroužky a nechtějí jít hned po škole domů. Dalším pozitivem pro některé žáky může být, že je zde nedoučují přímo jejich učitelé. Výklad od doučujícího v klubu se může od vyučujícího ve škole lišit a žák látku může díky tomu lépe pochopit. Vzhledem k dosud poslednímu projektu mají děti možnost skamarádit se se žáky střední školy, kteří chodí do klubů jako dobrovolníci vypomáhat. Jejich starší kamarád jim pak může také vypomocet s úkoly, ale také je může povzbuzovat

a motivovat k lepším výsledkům. V neposlední řadě se může stát tento starší kamarád žakovým důvěrníkem. (Projektová žádost - Společný rozvoj inkluze v Krnově, 2018)

Město Krnov se již několik let snažilo vytvořit komplexní síť doučovacích klubů, které by byly v kontaktu s jednotlivými školami, ale také mezi sebou. (Projektová žádost - Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově, 2014) V současné době je vytvořena fungující síť klubů, které společně spolupracují a spolupracují i se základními a středními školami, stejně tak jako se školským odborem města a městem samotným. Kluby jsou umístěny na všech základních školách, stejně tak jako na jiných místech pod správou neziskových organizací. Rozmístěny jsou po městě tak, aby byly v blízké vzdálenosti ke školám, ale také k obydlím žáků škol. Samozřejmě jsou umístěny i v blízké vzdálenosti vyloučených lokalit. Současný projekt bude trvat do roku 2022 a po jeho skončení by na něj město rádo navázalo. (Projektová žádost - Společný rozvoj inkluze v Krnově, 2018)

7. Efektivita doučování

Všechny následující údaje pocházejí z dokumentace Základní školy Smetanův okruh 4 Krnov, která má od roku 2015 na škole podpůrný doučovací klub. Záznamy byly pořízeny v rámci prvních dvou projektů, tedy projektu „Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově“ a projektu: „Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově“. Poslední projekt nesoucí název „Společný rozvoj inkluze v Krnově“ byl zahájen v roce 2019 a ukončen bude až v roce 2022, proto ještě není možné efektivitu hodnotit v plné míře.

V prvním projektu s názvem Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově docházelo do školního klubu 97 žáků školy. V porovnání s prvním pololetím školního roku 2015 si ve druhém pololetí roku 2015 55 žáků buď známku zlepšilo, nebo si udrželi známku stávající. Bohužel při porovnání konce školního roku 2015 s koncem školního roku 2014 už počet žáků, kteří měli stejnou nebo lepší známku, nepřesáhl ani polovinu. Šlo pouze o 35 žáků z 97. Se zhoršením některých žáků v prvním pololetí roku 2015 oproti konci roku 2014 škola počítala. Několik žáků zapojených do projektu totiž v září přešlo na druhý stupeň. To zapříčinilo částečnou změnu kolektivu třídy, změnu učitelů a příbytek předmětů. Spousta žáků zapojených v projektu také navštěvovala podpůrný doučovací klub velmi nepravidelně. Na konci školního roku 2015 bylo ale počítáno se zlepšením, a to jak v rámci docházky žáků na doučování, tak také v následných známkách a celkovém prospěchu. Závěr byl však jiný z velké části i proto, že žáci docházeli do klubu s ještě větší nepravidelností. Dalšími možnými důvody mohla být stupňující se náročnost učiva, nemocnost spojená s velkou absencí ve výuce, neplnění školních povinností a nepozornost v hodinách.

Na počátku projektu Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově bylo do doučovacího klubu při škole zapsáno 62 žáků, z toho 12 žáků bylo romských, pocházejících ze sociálně vyloučené lokality. V nestátních neziskových organizacích, které jsou partnery projektu a zřizují své doučovací kluby, bylo na počátku evidováno 31 žáků a z nich 26 bylo romského etnika, velká část z nich z vyloučených lokalit. Ke konci projektu, tedy k červnu 2019, bylo do podpůrného doučovacího klubu na škole již zapsáno 146 žáků, počet žáků romského etnika zůstal u čísla 26. Doučovací kluby nestátních neziskových organizací evidovali ke konci projektu 54 žáků této školy, z toho 41 romských. Napříč kluby se nejvíce doučovaly tyto předměty: český jazyk, anglický jazyk, matematika a fyzika. Lepší výsledky tohoto projektu s největší pravděpodobností souvisí s delším konáním doučování. První projekt trval rok, tento roky tři. I zde mělo

několik žáků problémy s pravidelnou docházkou. I přesto škola eviduje zlepšení u více jak 55 % žáků, kteří se podíleli na projektu celé tři roky. U deseti žáků, kteří do klubu nezvládli docházet pravidelně bylo zaznamenáno zhoršení, a žáci museli v srpnu vykonat opravné zkoušky.

Dosud poslední projekt zaměřující se na inkluzivní vzdělávání a doučování žáků ohrožených školních neúspěchem nese název Společný rozvoj inkluze v Krnově. Ve zprávě z prosince 2019 jsou zaneseny data o docházce. Do podpůrného doučovacího klubu školy se zapsalo 67 žáků a z toho je 10 žáků romských. Pravidelně dochází do klubu 57 žáků a z toho 10 romských. Do doučovacích klubů mimo školu dochází 29 žáků školy, z toho je 11 romského etnika. (Základní škola Smetanův okruh 4 Krnov, 2020)

PRAKTICKÁ ČÁST

Původně byl výzkum vedený jako pozorování po dobu devíti měsíců v doučovacím klubu Slezské diakonie. Pozorování probíhalo každý pátek v odpoledních hodinách. Bohužel nebylo možné výzkum dokončit, neboť se klub po vypuknutí koronavirové epidemie uzavřel.

Díky spolupráci se Základní školou Smetanův okruh 4 v Krnově bylo možné vytvořit výzkum týkající se domácí a online výuky po dobu nouzového stavu. Škola má ve svém obvodu i ulici Mánesovu, která patří do sociálně vyloučené lokality. Jelikož jde o spádovou školu pro tuto ulici, tak je do školy zapsán velký počet žáků z této lokality, stejně tak navštěvuje školu i několik žáků z ulice Vrchlického. I přesto, že nejde o jejich spádovou školu, tak rodiny nechali své děti zapsat právě na Základní školu Smetanův okruh. Pedagogové školy měli o něco větší prostor pro spuštění, a vůbec vytvoření online výuky, neboť v době, kdy se uzavřely školy měli jarní prázdniny. Se zadáváním úkolů se začalo v pondělí 16. 3. 2020. Nejprve si každý učitel vytvořil vlastní způsob zadávání práce pro žáky. Většina využívala funkci zpráv v elektronické žákovské knížce, ke které mají přístup jak rodiče, tak také žáci. Někteří pak zvolili jiné způsoby, jako je založení společného e-mailu, ke kterému žáci dostali přihlašovací údaje, nebo využití komunikačního nástroje Skype. Přes tento program někteří pedagogové pravidelně vysvětlují látku a pořádají online výuku nejvíce podobnou té ve škole. Po poradě konané ke konci týdne, a žádosti některých rodičů, byla výuka sjednocena. Škola zakoupila program, který umožňuje zadávání domácích úkolů v rámci elektronické žákovské knížky, se kterou už umí pracovat jak žáci, tak většina rodičů. Učitelé nadále komunikují s rodiči, a to jak přes zmíněnou elektronickou žákovskou knížku, tak i přes své pracovní e-mailové adresy.

Po zhruba dvou týdnech začala škola intenzivněji řešit žáky, kteří zadané úkoly neposílali vypracované zpět pro kontrolu, nebo je ani nezobrazili. Terénní pracovnice doučovacího klubu Devítka ve sociálně vyloučené oblasti Vrchlického, Mánesova zjistila u rodin žáků této školy, že nemají k dispozici počítač a internet, a tím pádem neměli možnost úkoly zobrazit. Někteří úkoly zobrazili přes mobilní telefon, ale nemohli je stáhnout a vyplnit, protože tuto akci jejich mobilní telefon nepodporoval. Jedna z rodin, která má pět dětí a z toho čtyři jsou ve školním věku a navštěvují právě tuto školu má v domácnosti k dispozici pouze mobil matky dětí, která ale dochází do práce. Škola situaci nejprve řešila tak, že učitelé ve škole vytiskli přípravy a zadání úkolů všem žákům, kteří je v online verzi nemohli zobrazit nebo je neodevzdali. Materiály nachystali učitelé

ve škole ve složkách jednotlivých tříd. Označili, pro koho jsou materiály určeny, a třídní učitelé vytiskli k seznamu žáků i adresy trvalého bydliště. Asistenti pedagoga a vychovatelé ze školních družin, včetně pracovníka pro práci s komunitou si následně rozdělili ulice a materiály. Nejčastěji pak zamířili právě do sociálně vyloučených lokalit, kde některé rodiny ani nekomunikovali s třídním učitelem, a to i přes jeho naléhání. Zhruba dvě třetiny příprav a úkolů se podařilo doručit, a to ať už do schránek nebo přímo jednotlivým žákům a rodičům. U zbylé jedné třetiny se to nepovedlo v důsledku toho, že se rodina přestěhovala a nenahlásila škole novou adresu bydliště, nebo z důvodu toho, že se dítě jmenuje jinak než matka, popřípadě jinak než člověk, který je uveden na poštovní schránce či zvonku.

Počet žáků, kteří nereagují na online výuku se, ale začal zvyšovat, tak se škola, i s přihlédnutím ke zmíněným problémům, rozhodla vytvořit již neměnný plán. Učitelé zadávají práci vždy na týden a nové úkoly zveřejňují vždy v neděli večer nebo v pondělí ráno. Během úterý přicházejí do školy a u žáků, u kterých již ví, že nemají možnost se k online zadání dostat, natisknou úkoly a připsou na ně jména žáků. U žáků, kteří za předešlý týden práci nezobrazili nebo ji nevyplnili také natisknou nové učivo, ale přidávají k němu i to předešlé. Každou středu od 8 do 12 hodin funguje v přízemí školy u bočního vchodu výdejní místo, kde si žáci nebo jejich rodiče přicházejí pro učební materiály. Na místě jsou vždy dva asistenti nebo vychovatelé, kteří materiály vydávají. Jsou vybaveny rouškami a s rodiči nebo dětmi vždy komunikují jen přes pootevřené dveře. Přicházející sdělí, pro koho úkoly vyzvedává, asistentky poté materiály předají. Vypracované úkoly z předešlého týdne jim pak příbuzný či rodič předá, a ti ho následně zařadí do složky třídy pro kontrolu. Pokud chce rodič s asistenty nebo vedením mluvit může vstoupit do školy, ale hned u dveří je dezinfekce, kterou musí použít. Třídní učitelé o tomto způsobu vydávání úkolů informovali telefonicky rodiče žáků, kteří neměli přístup k internetu nebo neměli počítač či tablet. Pravidelně také kontrolují žáky, kteří si úkoly nezobrazují a vždy se pak snaží s rodiči spojit, ať už mailem nebo telefonicky, a nabídnout jim i tuto alternativu. Zhruba polovina žáků nebo rodičů si nové úkoly a materiály vyzvedává a odevzdává již vypracované zadání, tím pádem pak od učitelů dostávají zpětnou vazbu, opravu a připomínky. Čtvrtina si úkoly vyzvedává, ale i přes několik upozornění je nenosí zpět pro kontrolu. Další čtvrtina žáků si buď úkoly vyzvedla první a druhý týden a poté už nepřišli, nebo si dosud nevyzvedli ani jedno zadání. V takovém to případě se třídní učitelé snaží pravidelně rodiče kontaktovat a urgovat, někteří spolupráci přislíbí, ale sliby pak nedodrží a zadání stále zůstává ve škole, nebo s učitelem

již vůbec nekomunikují. Díky projektové činnosti vznikla úzká spolupráce napříč školami, doučovacími kluby a terénními pracovníky, kteří se společně snaží situaci řešit. Bohužel však někdy není ani v jejich možnostech rodiny, které se odstěhovaly najít, zvláště když pak nezvedají příchozí hovory a sami se o komunikaci se školou nepokusili.

Pro výzkum byli vybráni čtyři žáci sedmé třídy, kteří se všichni nacházejí v jedné ze dvou skupin v anglickém jazyce. Dva z žáků pocházejí z rodin, které jsou sociálně i ekonomicky znevýhodněné. Jeden z nich žije trvale s rodinou v sociálně vyloučené lokalitě a druhý žák ze sociálně vyloučené oblasti pochází, ale žije nyní mimo lokalitu u své babičky. Další dva žáci žijí v ekonomicky stabilním prostředí mimo vyloučenou lokalitu. V rámci GDPR byli pro výzkum zaslány materiály bez jmen jen s tímto popisem.

Žáci dostali předchozí týden za úkol si pročíst prezentaci na téma „going to“, dále pak měli za úkol přečíst si teorii ještě jednou v učebnici, kterou mají doma a vypracovat dvě cvičení v pracovním sešitě, které na učivo učebnice navazují. Společně s tím jim vyučující zaslala odkaz na procvičování na internetu, některá z cvičení byla povinná, některá jen dobrovolná pro ty, kteří vidí, že učivo potřebují procvičit. Žákům, kteří nemají přístup k internetu byly všechny úkoly k procvičování vytisknuty a označeny zvláště povinné a zvláště dobrovolné úlohy. Stejně tak dostali prezentaci v papírové podobě. Žákům také bylo doporučeno pro lepší pochopení zhlédnutí videa na serveru YouTube, kde je učivo vysvětleno dopodrobna. Žáci již před karanténou toto téma začali, ale jelikož pak následovaly jarní prázdniny, po kterých už nebylo možné docházet do školy, rozhodla se vyučující dokončit probírání učiva tímto způsobem. Žákům záměrně poslala, jak prezentaci, tak video, tak čísla stránek odkazující je na učebnici. Protože každému žáku vyhovuje něco jiného a pokud je to možné, tak si může vybrat, která možnost je pro něj nejlepší. Učitelka s žáky pravidelně komunikuje a pokud mají otázky nebo potřebují s něčím poradit, tak jim je k dispozici. Stejně tak vyučující kontroluje vypracované úkoly, které ji žáci posílají zpět a předává jim je opravené, se zpětnou vazbou a podrobným vysvětlením, proč byla jejich případná odpověď špatná. U tématu „going to“ měli žáci jeden týden na pochopení a procvičení této látky. Žáci, pokud chtěli, mohli zaslat na kontrolu i cvičení, která byla dobrovolná. Ke konci týdne a během následujícího týdne dostali zkontrolované úkoly zpět. Mezi úkoly na nový týden pak dostali pracovní list, určený pro ověření správného pochopení tohoto učiva. Tento pracovní list byl pro všechny povinný a žáci i rodiče byli zprávou v elektronické žákovské informování, že je po nich požadováno jej odevzdat. Stejně tak byli informováni žáci, kteří si úkoly

vyzvedávají osobně ve škole, stejně jako jejich rodiče, kteří byli informováni telefonicky. Přesto dosud několik žáků vypracovaný list neodevzdalo.

Příloha č. 1 – první strana pracovního listu se správným řešením

Going to

! use "going to" and verb in correct form!

1) Complete these sentences

- *Example: He is going to read a book.*
- I **am going to play** video games. (play)
- You **are going to visit** your doctor. (visit)
- They **are going to watch** TV after dinner. (watch)
- She **is going to buy** a new necklace. (buy)

2) Complete these sentences – negative

- *Example: You aren't going to play this game all night.*
- We **aren't going to have** holiday in Italy this year. (have)
- He **isn't going to eat** this fish. (eat)
- You **aren't going to swim** this afternoon. (swim)
- I **am not going to clean** your room. (clean)

3) Complete these sentences – questions

- *Example: Is she going to have holiday in spa?*
- **Are you going to take** an umbrella? (take)
- **Are we going to leave** this shop? (leave)
- **Are they going to stay** in this town? (stay)
- **Is it going to rain** this evening? (rain)

Příloha č. 2 – druhá strana pracovního listu se správným řešením

4) Choose right option (circle it, write the letter to the gap or use other colour to highlight your answer)

- Jane **B** take a photo.
 - A) going to
 - B) is going to**
 - C) are going to
 - D) are going
- He **D** play on piano.
 - A) goes
 - B) am going to
 - C) is going to do
 - D) is going to**
- My parents **A** have second child.
 - A) are going to**
 - B) is going to
 - C) am going to
 - D) go to
- We **C** take a break.
 - A) going to do
 - B) are going
 - C) are going to**
 - D) aren't going
- **C** buy this phone?
 - A) He is going
 - B) Are he going to
 - C) Is he going to**
 - D) To he are going
- They **B** stay in library.
 - A) are to going
 - B) aren't going to**
 - C) isn't going to
 - D) going am to
- When is **D** to come?
 - A) they going
 - B) we go
 - C) I going
 - D) she going**
- They **D** to have a coffee.
 - A) going too
 - B) is be going
 - C) are going to
 - D) are going**
- Anne **A** write a letter.
 - A) is going to**
 - B) is she going to
 - C) aren't going to
 - D) going to she
- How **B** pay?
 - A) you are going to
 - B) are you going to**
 - C) they is going to
 - D) am she going to
- Why **A** he going to cook?
 - A) is**
 - B) are
 - C) am
 - D) it
- We **A** dance tonight.
 - A) aren't going to**
 - B) are going
 - C) going to
 - D) going are to

Pracovní list se skládá ze dvou stran. Na první jsou otevřené otázky, kde žáci dopisují věty. Pro zjednodušení mají k dispozici u všech cvičení i příklad. Podle příkladu

je možné odvodit správný tvar věty. Pro ty z žáků, kteří si prošli zasláné materiály by neměl být pracovní list problémem. Cvičení jsou vždy rozdělena na kladné věty oznamovací (cvičení 1), záporné věty oznamovací (cvičení 2) a otázky (cvičení 3). Vše je zaměřeno pouze na jedno téma, žáci ponechávají vazbu „going to“ a doplňují správný tvar slovesa „to be“. Za frází „going to“ pak doplňují sloveso, které mají v závorce za větou. Toto sloveso ponechávají ve stejném tvaru a formě, tedy ho jen opisují. Jediné, v čem by mohl být pro žáky problémem, je sloveso „to be“, které se mění v závislosti na zájmenu. V materiálech, které jim byly zaslány byla tabulka i procvičování těchto tvarů. Navíc nejde o nové učivo, tvary tohoto slovesa jsou využívány v podstatě v každém čase a tématu, který v hodinách anglického jazyka probírají. Druhá strana pracovního listu je zaměřena na stejné učivo. Zde jsou otázky uzavřené, žáci volí mezi odpověďmi A, B, C, D. Zde je v některých větách nutno pozorně číst, protože je do nich doplněna například část fráze „going to“ a je potřeba si uvědomit, že za sebou nebude dvakrát „to“. V ostatních větách je z větší míry každá odpověď krom té správné naprostý nesmysl.

V následujících odstavcích budou rozebrány odevzdané pracovní listy tří žáků sedmého ročníku. Původně měly být porovnány práce čtyř žáků. Dva žáci měli být ze sociálně znevýhodněného prostředí, jeden však neodevzdal a pro další úkoly si nepřišel.

Žák A

Žák A žije v sociálně i ekonomicky stabilním prostředí. Z pracovního listu jde vidět, že zadané téma pochopil.

Going to

! use "going to" and verb in correct form!

1) Complete these sentences

- Example: He is going to read a book.
- I _____am going to play_____ video games. (play)
- You ____are going to visit_____ your doctor. (visit)
- They _____going to watch_____ TV after dinner. (watch)
- She ____is going to buy_____ a new necklace. (buy)

2) Complete these sentences – negative

- Example: You aren't going to play this game all night.
- We _____aren't going to have_____ holiday in Italy this year. (have)
- He ____isn't going to eat_____ this fish. (eat)
- You ____aren't going to swim_____ this afternoon. (swim)
- I 'm not going to clean_____ your room. (clean)

3) Complete these sentences – questions

- Example: Is she going to have holiday in spa?
- _Are_ you _going to take_____ an umbrella? (take)
- Are_ we _going to leave_____ this shop? (leave)
- Are they _going to stay_____ in this town? (stay)
- _Is_ it going to rain_____ this evening? (rain)

Příloha č. 4 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem A

4) Choose right option (circle it, write the letter to the gap or use other colour to highlight your answer)

- Jane B take a photo.
 - A) going to
 - B) is going to
 - C) are going to
 - D) are going
- He D play on piano.
 - A) goes
 - B) am going to
 - C) is going to do
 - D) is going to
- My parents A have second child.
 - A) are going to
 - B) is going to
 - C) am going to
 - D) go to
- We C take a break.
 - A) going to do
 - B) are going
 - C) are going to
 - D) aren't going
- C buy this phone?
 - A) He is going
 - B) Are he going to
 - C) Is he going to
 - D) To he are going
- They A stay in library.
 - A) are to going
 - B) aren't going to
 - C) isn't going to
 - D) going am to
- When is D to come?
 - A) they going
 - B) we go
 - C) I going
 - D) she going
- They D to have a coffee.
 - A) going too
 - B) is be going
 - C) are going to
 - D) are going
- Anne A write a letter.
 - A) is going to
 - B) is she going to
 - C) aren't going to
 - D) going to she
- How B pay?
 - A) you are going to
 - B) are you going to
 - C) they is going to
 - D) am she going to
- Why A he going to cook?
 - A) is
 - B) are
 - C) am
 - D) it
- We A dance tonight.
 - A) aren't going to
 - B) are going
 - C) going to
 - D) going are to

V úkolech má žák A pár chyb, které bych ale přičetla spíše nepozornosti. Například hned v prvním cvičení lze poznat, že princip, na kterém se věty doplňují pochopil, pouze ve

třetí větě vynechal sloveso „to be“. Vzhledem k tomu, že u stejného zájmena pak dal v dalším cvičení sloveso do správného tvaru, je méně pravděpodobné, že by ho v této větě vynechal záměrně. Druhé cvičení je vypracováno bez chyby. Ve třetím cvičení se žákovi pouze pomíchala písmenka, v jedné větě místo „going“ napsal „giong“. V tomto případě se ale jedná o zanedbatelnou chybu, a to vzhledem k faktu, že ve všech ostatních větách je toto slovo napsáno správně. Na druhé straně pracovního listu, kde si žáci mohli vybírat z nabídky, měl žák A pouze jednu chybu. Jde o větu umístěnou v levém dolním rohu. Žák A napsal, že správná odpověď je: „They are to going stay in library.“ Tato odpověď je špatná, z hlediska slovosledu nedává smysl. Navíc fráze „going to“ se píše vždy v tomto tvaru, tyto dvě slova ve významu této věty nemohou být prohozeny. Jelikož jde o jedinou chybu z celé této části, je dost možné, že žák A viděl hned jako první v nabídce vhodně zvolený tvar slovesa „to be“ a už si další nabídku nepřečetl. Z celkového hlediska je pracovní list až na drobné chyby vypracován správně. Žák A s největší pravděpodobností látku pochopil nebo se alespoň naučil pracovat se zaslánými materiály a pochopil princip doplňování a tvoření vět.

Žák B

Žák B také žije mimo sociálně vyloučenou lokalitu. Žije v sociálně stabilním prostředí. Pro většinu úkolů si chodí pravidelně každou středu z důvodu staršího počítače, který mu některé z úkolů nenačte. Žák vždy ve středu donese úkoly, které přes týden vypracoval. On sám i rodiče s učiteli komunikují.

Going to

! use "going to" and verb in correct form!

1) Complete these sentences

- Example: He is going to read a book.
- I am going to play video games. (play)
- You _____ your doctor. (visit)
- They are going to watch TV after dinner. (watch)
- She is going to buy a new necklace. (buy)

2) Complete these sentences – negative

- Example: You aren't going to play this game all night.
- We aren't going to have holiday in Italy this year. (have)
- He isn't going to eat this fish. (eat)
- You are going to swim this afternoon. (swim)
- I am going to clean your room. (clean)

3) Complete these sentences – questions

- Example: Is she going to have holiday in spa?
- Is you going to take an umbrella? (take)
- Is we going to leave this shop? (leave)
- Is they going to stay in this town? (stay)
- Is it going to rain this evening? (rain)

Příloha č. 6 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem B

4) Choose right option (circle it, write the letter to the gap or use other colour to highlight your answer)

- Jane _____ take a photo.
 - A) going to
 - B) is going to
 - C) are going to
 - D) are going
- He _____ play on piano.
 - A) goes
 - B) am going to
 - C) is going to do
 - D) is going to
- My parents _____ have second child.
 - A) are going to
 - B) is going to
 - C) am going to
 - D) go to
- We _____ take a break.
 - A) going to do
 - B) are going
 - C) are going to
 - D) aren't going
- _____ buy this phone?
 - A) He is going
 - B) Are he going to
 - C) Is he going to
 - D) To he are going
- They _____ stay in library.
 - A) are to going
 - B) aren't going to
 - C) isn't going to
 - D) going am to
- When is _____ to come?
 - A) they going
 - B) we go
 - C) I going
 - D) she going
- They _____ to have a coffee.
 - A) going too
 - B) is be going
 - C) are going to
 - D) are going
- Anne _____ write a letter.
 - A) is going to
 - B) is she going to
 - C) aren't going to
 - D) going to she
- How _____ pay?
 - A) you are going to
 - B) are you going to
 - C) they is going to
 - D) am she going to
- Why _____ he going to cook?
 - A) is
 - B) are
 - C) am
 - D) it
- We _____ dance tonight.
 - A) aren't going to
 - B) are going
 - C) going to
 - D) going are to

Žák B list vyplnil skoro celý, pouze jednu větu nedoplnil. V prvním cvičení žák B doplnil tři ze čtyř vět správně. Vynechal u zájmena apostrof, který odkazuje ke zkrácené verzi

„am“, ale zde jde o přehlédnutelnou chybu. Jednu větu bohužel nevyplnil vůbec. Zde mi připadá, že si nemohl vzpomenout na správný tvar slovesa „to be“, tak raději celou větu vynechal. Bohužel je viditelné, že dělají tomuto žákovi správné tvary tohoto slovesa problém. Například u třetího cvičení nebyl pravděpodobně pochopen celý princip tvoření vět a všude je na začátku věty sloveso ve tvaru „is“. Je to tak i přesto, že například v druhém cvičení jsou všechny tvary slovesa „to be“ napsány správně. Mohu se jen domnívat, že je možné, že s tímto cvičením žákovi někdo pomáhal, a proto jsou zde všechny tvary správné. U zmíněno druhého cvičení je třeba podotknout, že by celé cvičení bylo správně, pokud by žák u dvou ze čtyř vět nezapomněl na zápor. Přikláním se k názoru, že žák buď zadání nepochopil, nebo si ho jen špatně přečetl a přeložil. Je zde samozřejmě i možnost, že první dvě věty doplnil správně a už nepokračoval, když se pak k úloze vrátil, tak jednal intuitivně a zadání si znova nepřečetl. Ve třetím cvičení, jak už bylo zmíněno, jsou špatně všechny tvary slovesa „to be“, což je velká škoda, protože zbytek věty je doplněn u všech vět naprosto správně. Na druhé straně je přesně polovina vět doplněna správně a polovina špatně. Ve druhé větě v levém sloupci je zvolen správný tvar slovesa vzhledem k zájmenu, ale je zde fráze obohacena i o sloveso. Věta, kterou měl žák doplnit, ale už sloveso doplněné má, proto není nutné tam další přidávat. Ve třetí větě nalevo je záměrně použito místo zájmena podstatné jméno. Žáci by si měli v této větě uvědomit, že zájmeno „they“ je možno nahradit podstatnými jmény, stejně jako v češtině. Zde je například použito „my parents“. Žák B v tomto případě zakroužkoval možnost, kde tvar slovesa neodpovídá podmětu věty. U páté věty v levém sloupci je opět vidět, že má občas žák problém vybrat správný tvar slovesa. U poslední věty v levém sloupci zase žák B vybral možnost, kde je špatný slovosled. Další chyba je ve druhé větě napravo. Zde byla věta pravděpodobně záměrně napsána tak, aby se ověřila pozornost žáků. Je zde totiž rozdělena fráze „going to“. Ve větě je totiž „to“ již napsáno, proto není nutné vybrat možnost, kde je ono slovo také. Hned v další větě je chyba spojená opět se špatným výběrem tvaru „to be“ vzhledem k podmětu věty. Při celkovém zhodnocení je nutno podotknout, že většina chyb souvisí s neznalostí časování slovesa „to be“. Žáci mají doma učebnice, ve kterých jsou vypracované tabulky a vysvětlení, stejně tak jim materiály připravila přímo učitelka. Situaci ale možná do jisté míry ovlivňuje fakt, že zatímco většina žáků vypracovává úkoly přímo na počítači, kde mohou v případě potřeby použít internet a vyhledávač, je v této rodina situace komplikovanější. Stále má však žák možnost použít učebnici, na kterou byl také odkázán.

Žák C

Poslední žák, jehož práci budu rozebírat, pochází ze sociálně vyloučené lokality. Momentálně žije u babičky, kde nemá počítač a pravděpodobně ani internet. Ve škole si zadání úkolů vyzvedává spíše nepravidelně. Některé úkoly nosí zpět pro kontrolu, některé však ne. Žák vyrůstal v sociálně i ekonomicky znevýhodněném prostředí, po přestěhování k prarodiči jde už spíše jen o ekonomicky znevýhodněné prostředí. Komunikace mezi učiteli a žákem či jeho opatrovníkem je občas komplikovaná, celková situace je ale mnohem lepší. Žákovi z hlediska školní docházky a výsledků přesun do nové domácnosti spíše prospěl. Žák před začátkem karantény a nouzového stavu docházel do jednoho z doučovacích klubů.

Going to

! use "going to" and verb in correct form!

1) Complete these sentences

- Example: He is going to read a book.
- I love + lay video games. (play)
- You _____ your doctor. (visit)
- They ~~will watch~~ _____ TV after dinner. (watch)
- She _____ a new necklace. (buy)

2) Complete these sentences – negative

- Example: You aren't going to play this game all night.
- We is going to have holiday in Italy this year. (have)
- He is^{int} going to eat this fish. (eat)
- You are^{int} going to swim this afternoon. (swim)
- I ~~am~~ are^{int} going to clean your room. (clean)

3) Complete these sentences – questions

- Example: Is she going to have holiday in spa?
- Did you ~~take~~ take an umbrella? (take)
- Did we leave this shop? (leave)
- Did they stay in this town? (stay)
- Did it rain this evening? (rain)

Příloha č. 8 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem C

4) Choose right option (circle it, write the letter to the gap or use other colour to highlight your answer)

- Jane _____ take a photo.
 - A) going to
 - B) is going to
 - C) are going to
 - D) are going
- He _____ play on piano.
 - A) goes
 - B) am going to
 - C) is going to do
 - D) is going to
- My parents _____ have second child.
 - A) are going to
 - B) is going to
 - C) am going to
 - D) go to
- We _____ take a break.
 - A) going to do
 - B) are going
 - C) are going to
 - D) aren't going
- _____ buy this phone?
 - A) He is going
 - B) Are he going to
 - C) Is he going to
 - D) To he are going
- They _____ stay in library.
 - A) are to going
 - B) aren't going to
 - C) isn't going to
 - D) going am to
- When is _____ to come?
 - A) they going
 - B) we go
 - C) I going
 - D) she going
- They _____ to have a coffee.
 - A) going too
 - B) is be going
 - C) are going to
 - D) are going
- Anne _____ write a letter.
 - A) is going to
 - B) is she going to
 - C) aren't going to
 - D) going to she
- How _____ pay?
 - A) you are going to
 - B) are you going to
 - C) they is going to
 - D) am she going to
- Why _____ he going to cook?
 - A) is
 - B) are
 - C) am
 - D) it
- We _____ dance tonight.
 - A) aren't going to
 - B) are going
 - C) going to
 - D) going are to

V prvním cvičení žák C doplnil pouze jednu větu. Věta je špatně, neboť nejenomže se žák nedržel zadání a větu nedoplnil pomocí fráze „going to“, ale i když opustíme od této

podmínky, tak věta nedává smysl. Žák by musel změnit tvar slovesa „play“ na „playing“ nebo napsat: „love to play“, aby věta byla alespoň částečně správně. V druhém cvičení už je zadání lépe pochopeno, všechny věty již obsahují frázi „going to“. Naneštěstí není použita záporná forma u všech vět. Druhá věta a třetí věta jsou naprosto správně. U první a čtvrté je však není použit zápor, a navíc jsou tvary slovesa „to be“ vzhledem k zájmenům vyčasovaná špatně. Třetí cvičení je z hlediska angličtiny správně. Není, ale dodržena základní podmínka, a to použití fráze „going to“. Místo slovesa „to be“ je na začátku každé věty pomocné sloveso minulého času určené k tvorbě otázek. Na druhou stranu je třeba ocenit, že pokud by bylo zadání na minulý čas, cvičení by bylo bez chyby. Druhá strana pracovního listu je z velké části opět špatně. Jsou zde pouze tři z dvanácti odpovědí správně. Stejně jako u žáka B, je hned v druhé větě nalevo zvolena možnost, která má sice správný začátek, na konci je ale přidané sloveso, které do věty už není potřeba dávat. Hned v další větě je opět stejná chyba jako u žáka B. Zvolená možnost má tvar slovesa „to be“, který neodpovídá podmětu věty. V tomto případě to, ale opravdu může být z důvodu toho, že si žáci neuvědomují, že zájmena se dají ve větě nahradit jinými spojeními či slovy. Ve čtvrté větě nalevo žák vybral možnost při jejímž doplnění do věty není ve větě celá fráze „going to“, ale jen „going“. V další větě není vybrána možnost, která by odpovídala otázce z hlediska slovosledu. V poslední větě nalevo tvar slovesa neodpovídá podmětu věty. V pravé části druhé strany pracovního listu je druhá a pátá věta správně. Hned v první větě je vybráno špatné zájmeno vzhledem ke tvaru slovesa. Ve třetí větě žák nejdříve vybral správnou odpověď, pak ji však změnil a do věty doplnil tvar slovesa, který opět neodpovídá podmětu. V další větě je tvar slovesa ke slovesu zvolen dobře, špatně je ale slovosled, který neodpovídá větě ve formě otázky. V poslední větě napravo není doplněn tvar, který by obsahoval celou frázi „going to“. U žáka C je pravděpodobně největší problém v nepochopení zadání u většiny cvičení. Dále pak jde vidět, že žák neumí časovat sloveso „to be“ a pravděpodobně nechce nebo neumí k vypracování úkolů používat učebnici či jiné materiály, které má k dispozici. V tomto případě nebyl s největší pravděpodobností vůbec pochopen princip užívání fráze „going to“ stejně tak jako způsob, jakým měli žáci věty tvořit či doplňovat. Z mého pohledu je u tohoto žáka největší problém v tom, že neumí pracovat se zdroji, které k dispozici má, stejně tak jako absence počítače a asi i internetu, což znemožňuje žákovi zapojit se do online výuky v takové míře, v jaké se zapojují spolužáci, kteří přístup k internetu i počítač mají.

Žák D

Žák D byl několikrát vyzván k odevzdání úkolů, k nimž dostal zadání. Doposud však nic neodevzdal. Komunikace je vzhledem ke karanténě nemožná, neboť žák nemá internet a úkoly si vyzvednul jednou nebo dvakrát. Rodiče žáka se školou spíše nekomunikují. Žák žije v sociálně vyloučené lokalitě, nemá počítač ani internet, s největší pravděpodobností ani mobilní telefon.

Závěr

V mé bakalářské práci jsem se zabývala výchovou a vzdělávání v rámci sociokulturně znevýhodněného prostředí. Převážně byla práce zaměřena na sociální pomoc těmto rodinám a na způsoby, jakými pomáhá Město Krnov, základní školy a nestátní neziskové organizace. Svou práci jsem zaměřila převážně na jednu konkrétní organizaci a jednu konkrétní školu, se kterými jsem spolupracovala a měla tak možnost jejich zapojení do pomoci rodinám pozorovat.

Pospolitost a spolupráce mezi školami, neziskovými organizacemi, které se angažují ve sociálně vyloučených lokalitách, a rodiči dětí z těchto oblastí je klíčová pro zlepšení vzdělanosti dalších generací ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Z dokumentací a závěrů projektů je víceméně zřejmé, že doučování je efektivní pouze v případě, že žáci pravidelně docházejí, a že je doučování dlouhodobé. V tomto případě dlouhodobé myšleno v rámci let, ne měsíců. Město Krnov i základní školy v něm se snaží o poskytnutí příležitosti na stejné vzdělání všem žákům, a to bez ohledu na to, odkud pocházejí nebo jakého etnika jsou. Nutné je také podotknout, že skvělou práci odvádějí i nestátní neziskové organizace, které napříč Krnovem pomáhají nejenom dětem, ale také rodičům, kteří jsou znevýhodněni ekonomicky, sociálně či mají kulturní odlišnost. Z mého pohledu bude efektivita doučování a práce všech těchto subjektů více zřetelná při konci projektu, který právě běží a skončí v roce 2022.

Pokud se zaměříme na výuku v době karantény je nutné přiznat, že zde jsou rozdíly mezi žáky velmi znatelné. I přesto, že se Základní škola Smetanův okruh 4 Krnov snaží zajistit stejnou míru vzdělání všem svým žákům, jsou evidentně znevýhodněny děti, které nemají k dispozici internet a počítač. Už jen z hlediska toho, že momentálně mají omezený kontakt se svými spolužáky, protože bez internetu s nimi nemohou zůstat v kontaktu v rámci sociálních sítí. Jelikož nevidíme na žáka, který zrovna úkoly vypracovává není možné posoudit, jestli žák, který počítač vlastní a internet má, je ve výhodě, protože si může pomáhat při plnění úkolů se spolužáky tak i s online slovníky a jinými zdroji. Žáci ze znevýhodněného prostředí tuto možnost ve většině případů nemají, a proto pro ně může být práce mnohem obtížnější. Dalším problémem je komunikace mezi školou a žáky nebo jejich rodiči. Zatímco na e-mail může rodič i žák odpovědět, jakmile bude mít čas, telefon, pokud nezvedne rodič, dokud zvoní, tak ke spojení často ani později nedojde. Rodiče totiž často škole na zmeškané hovory nijak neodpovídají, ani jiným způsobem nereagují.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Armáda spásy. 2018. Nízkoprahové zařízení Krnov. *Armáda spásy*. [Online] nevedeno, 2018. [Citace: 4. květen 2020.] <https://armadaspasy.cz/nizkoprahove-centrum-krnov/>.

Armáda spásy. 2016. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – Klub Maják. *Armáda spásy*. [Online] nevedeno, 2016. [Citace: 4. květen 2020.] <https://armadaspasy.cz/pobocky/krnov/socialni-sluzby-krnov/nzdm-klub-majak/>.

Baršová, Andrea, a další. 2002. *Romové ve městě*. Praha : SOCIOKLUB, 2002. 80-86484-01-7.

Dokumentace - Projekt Nejsme na to sami. Slezská diakonie. 2017. Krnov : Slezská diakonie, 2017. nevedeno.

EUROTOPIA.CZ, o.p.s. 2015. NZDM Caravan. *Eurotopia.cz*. [Online] nevedeno, 28. červenec 2015. [Citace: 4. květen 2020.] <http://opava.eurotopia.cz/index-caravan.php>.

EUROTOPIA.CZ, o.p.s. 2016. SPOLU - pro rodiny s dětmi. *Eurotopia.cz*. [Online] 31. březen 2016. [Citace: 5. květen 2020.] <http://opava.eurotopia.cz/index-aktivizace.php>.

Charita Krnov. 2016. Zvídálek. *Charita Krnov*. [Online] nevedeno, 2. únor 2016. [Citace: 6. květen 2020.] <https://krnov.charita.cz/zvidalek/>.

Laca, Slavomír. 2011. *Sociální pedagogika*. Brno : Institut mezioborových studií, Brno, 2011. 978-80-87182-19-2.

Laca, Slavomír. 2013. *Výchova - Rodina - Hodnoty*. Brno : Institut mezioborových studií, Brno, 2013. 978-80-87182-32-1.

Matoušek, Oldřich a a kol. 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Praha : Portál, 2013. 978-80-262-0366-7.

Matoušek, Oldřich. 2008. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2008. 978-80-7367-368-0.

Novosad, Libor. 2004. *Základy teorie a metod sociální práce II. díl*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2004. 80-7083-890-6.

Projektová žádost - Odstranění selektivnosti vzdělávací sítě v Krnově. Město Krnov. 2014. Krnov : Město Krnov, 2014. CZ.1.07/1.2.00/47.0004.

Projektová žádost - Podpora inkluzivního vzdělávání v Krnově. Reintegra. 2015. Krnov : Město Krnov, 2015. CZ.02.3.61/0.0/0.0/15_007/000017.

Projektová žádost - Společný rozvoj inkluze v Krnově. Základní škola Krnov, Janáčkovo nám. 17, okres Bruntál, příspěvková organizace. 2018. Krnov : Město Krnov, 2018. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_039/0010690.

Slezská diakonie. 2014. O Slezské diakonii. *Slezská diakonie*. [Online] 23. Zář 2014. [Citace: 5. květen 2020.] <https://www.slezskadiakonie.cz/o-nas>.

Slezská diakonie. 2014. Služby. *Slezská diakonie*. [Online] 23. září 2014. [Citace: 5. květen 2020.] <https://www.slezskadiakonie.cz/sluzby>.

Slezská diakonie. 2018. Sociální asistence. *Slezská diakonie*. [Online] 2. červenec 2018. [Citace: 5. květen 2020.] <https://www.slezkadiakonie.cz/sluzby/obtizne-zivotni-situace/obtizne-zivotni-situace-sluzby/centrum102>.

Základní škola Smetanův okruh 4 Krnov. 2020. Dokumentace. 2020.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – první strana pracovního listu se správným řešením

Příloha č. 2 – druhá strana pracovního listu se správným řešením

Příloha č. 3 – první strana pracovního listu vypracovaná žákem A

Příloha č. 4 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem A

Příloha č. 5 – první strana pracovního listu vypracovaná žákem B

Příloha č. 6 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem B

Příloha č. 7 – první strana pracovního listu vypracovaná žákem C

Příloha č. 8 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem C

Anotace

Jméno a příjmení:	Adéla Zámarská
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Výchova a vzdělávání v rámci sociokulturně znevýhodněného prostředí
Název v angličtině:	Upbringing and education in the sociocultural disadvantaged background
Anotace práce:	Práce se zabývá žáky základních škol, kteří žijí v sociálně vyloučených lokalitách nebo v jinak sociokulturně znevýhodněném prostředí. Výzkum i část teoretické práce jsou zaměřeny na město Krnov. V rámci města funguje několik nestátních neziskových organizací, které zřizují doučovací kluby a nízkoprahová centra. Tato, ale i další pomoc určená dětem i celým rodinám na území Krnova je v práci rozebrána. Charakterizovány jsou zde i přímo vyloučené lokality. V praktické části je analyzován konkrétní příklad výuky v době koronaviru a konkrétní omezení plnění školních povinností dětmi ze socioekonomicky znevýhodňujícího prostředí.
Klíčová slova:	sociokulturně znevýhodněné prostředí, socioekonomicky znevýhodněné prostředí, vzdělání, Krnov, sociální práce, doučovací kluby, nízkoprahová zařízení, doučování, základní škola
Anotace v angličtině:	The thesis focus on primary school pupils who live in socially segregated localities or an otherwise socio-culturally disadvantaged environment. The research and part of the theoretical work are focused on the city Krnov. There are several non-governmental organizations in the city, which have tutoring clubs and low-threshold centres. In the thesis is described this help but also other help for children and families. Excluded localities are also characterized. The practical part analyses a specific example of teaching during the coronavirus quarantine and specific problems which children from socio-economically disadvantaged families have during the home-schooling.
Klíčová slova v angličtině:	socio-culturally disadvantaged environment, socio-economically disadvantaged environment, education, Krnov, social work, tutoring clubs, low-threshold treatment programs, tutoring, primary school
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – první strana pracovního listu se správným řešením Příloha č. 2 – druhá strana pracovního listu se správným řešením Příloha č. 3 – první strana pracovního listu vypracovaná žákem A Příloha č. 4 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem A Příloha č. 5 – první strana pracovního listu vypracovaná žákem B Příloha č. 6 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem B Příloha č. 7 – první strana pracovního listu vypracovaná žákem C Příloha č. 8 – druhá strana pracovního listu vypracovaná žákem C
Rozsah práce:	58 stran
Jazyk práce:	český